

Erdészeti Lapok

Alapítva: 1862-ben

CLIII. évfolyam
2018. november

Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata

www.oee.hu

A TARTALOMBÓL:

VÁLTOZÁSOK AZ ERDŐTERVEZÉSBEN
FEKETE GÓLYAK GEMENCEN
ELEKTROMOS TEREPIJÁRÓ AZ ERDŐBEN!
HARVESTER GYÉRÍTÉSSEN?
EGYESÜLETI VÁLASZTÁSOK – 2018
ERDŐSZ HŐSÖK AZ I. VILÁGHABORÚBAN

A lapszámot a Nemzeti Kulturális Alap támogatta

Megrendelhető!

Erdész emléktárgyak, egyesületi kiadványok az Országos Erdészeti Egyesülettől

Az OEE fennállásának 150. évfordulója alkalmából emléktárgyakat és kiadványokat készíttetett, melyeket minden érdeklődő továbbra is folyamatosan megrendelhet.

Megrendelés a **www.oee.hu** honlapon elérhető **termékmegrendelő alkalmazáson** keresztül, vagy közvetlenül az OEE Titkárság megkeresésével lehetséges.

A megrendelt termékek személyesen az OEE titkárságán (1021 Budapest, Budakeszi út 91). vehetők át, vagy postai utánvéttel a megadott címre küldjük őket.

További részletekért látogasson el honlapunkra!

Várjuk megrendelését!

OEE Titkárság

A magyar erdőgazdálkodás képes története I-II. kötet

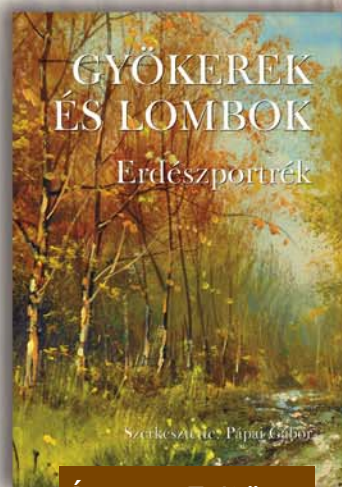
Ár: 5800 Ft/kötet

A könyvsorozat harmadik, befejező részének ünnepélyes könyvbemutatója november 28-án lesz az országos Tisztújító Küldöttgyűlés alkalmával!

Az Országos Erdészeti Egyesület legjobb hagyományait folytatja, amikor útjára bocsátja dr. Oroszi Sándor erdőmérnök-erdészettörténész szerkesztésében a magyar erdőgazdálkodás történetét képekben megjelenítő, háromkötetes egyedi albumsorozatát.

Megjelent Pápai Gábor legendás erdész életút sorozatának utolsó előtti része.

Gyökök és Lombok 11. kötet

Ár: 3000 Ft/kötet

Országos Erdészeti Egyesület ALMANACH I.

Ár: 3000 Ft/kötet

Hamarosan megjelenik a helyi csoportokat, szakosztályokat bemutató II. kötet!

A teljes terméklista a **www.oee.hu** egyesületi honlapon érhető el.

Erdészcsillag kitűző

Egyedi ezüst tagsági jelvény, 15 mm-es átmérő, dobozba csomagolva.

Ár: 4300 Ft/db

Ár: 3500 Ft/db

A magyar állam összes erdőségeinek átnézeti térképe 1896

A híres Bedő-féle erdőtérkép digitálisan felújított, kiváló felbontásban megjelenített, színes kivitelű, ofset íves nyomással, B1-es méretben (98 x 63 cm) gyártott, műanyag kupakkal záródó papírhengerbe (tuba) csomagolt és címkével ellátott reprint kiadása.

Az OEE történetét, szervezetét bemutató hiánypótló kétrészes kiadvány első kötete.

A harmadik oldal

A kék égen napokon, heteken át szinte zavartalanul ragyogó napsütés, a nyáriasan bágyadt hőmérsékletek ellenére, emberi és szakmai szemmel nézve mégis szűrke, gyászos és hideg napokat is tudhatunk a hátunk mögött az idei őszön.

Az Egyesület, az erdész szakma számos jeles és méltán elismert képviselőjét veszítette el rövid idő alatt. Az idei évben már négy tiszteletbeli tagunktól kellett fájdalmas végső búcsút vennünk, dr. Király Páltól kezdve, dr. Szőnyi Lászlón át, Rakonczay Zoltánig és dr. Szász Tiborig bezárólag. Az őszi folyamán a zempléni erdők köszöntek el idő előtt egykori elnökeinktől, Cserép Jánostól.

S folyóiratunk „örök rovatában”, a Nekrológokban megemlékezések sora várja türelmesen az egykori erdész kollégák terjedelmi lehetőségei adta elbúcsúztatásának hagyományainkat tisztelő és fenntartó megjelenését.

Az őszi az erdő örök körforgásában, a lomboszatvesztés egyébként festői szépségű látványában, egy kicsit mindig az elmúlás felé fókuszálja az ember gondolatait, kifejezetten érvényes ez egy

bizonyos életév eltelté után. A novemberi halottak napja pedig az Egyesület életében is az erdész elődök emlékezetére irányítja a tagság és a szakma figyelmét: illő tisztelgésre, méltó emlékezésre.

A sok búcsúzás, a gyászjelentések, gyászbeszéd, az életrajzi adatok, évszámok sokasága közepette a szerkesztő szemét azonban megütötte egy egészen egzakt és elképesztő adat. 79 folyamatos tagsági viszonytalal eltele év!

Szőnyi Laci bácsi erdőmérnöki tanulmányainak kezdetétől, 1939-től volt folyamatosan tagja az Országos Erdészeti Egyesületnek és ezzel a jelenlegi 3700-as tagság közül a legrégibb tagsági viszonytalal rendelkező idén október elején bekövetkezett halálalal.

79 év sokunknak még életbosszúnak sem adatik meg, el lehet képzelni, hogy Egyesületünk eltelt nyolc évtizedes történelméről mennyi ismeret, tapasztalat balmazódhatott fel Laci bácsi emlékeiben, aki életének legvégéig, 97 éves koráig megőrizte szellemi frissességét, szakmai érdeklődését, emberi kapcsolatait, és az Egyesület iránti elkötelezettségét, hiszen e 80 tagsági esztendő - ismerve életútját - nem csak passzív tagdíj befizetéssel tele el.

Legyen példa ez az abszolút érték, ez a szám, ez a 79 év a tagsága előtt is, hogy bogyon érdemes tartalmasan és tevékenyen, mindig a közösségi célok szem előtt tartásával büen szolgálni az Egyesület közös ügyét és ezzel a bazai erdész szakma fennmaradását és fejlődését!

Nagy László, főszerkesztő

Erdészeti Lapok

Az Országos Erdészeti Egyesület
havonta megjelenő folyóirata
CLIII. évfolyam 11. szám (november)
A kézirat lezárva: 2018. november 9.

A címlapon:
Erdész menhir Zemplénben
Fotó: Nagy László

FŐSZERKESZTŐ: **NAGY LÁSZLÓ**
A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG ELNÖKE:
DR. OROSZI SÁNDOR

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:
dr. Bartha Dénes, Haraszti Gyula,
Lengyel László, Puskás Lajos, dr. Sárvári János,
dr. Schiberna Endre, Szentpéteri Sándor,
Wissnovszky Károly

SZERKESZTŐSÉG:
1021 Budapest, Budakeszi út 91.
Telefon: 06 (1) 201-6293
Mobil: 06 (20) 330-3462
e-mail: erdlap@oeo.hu
www.oeo.hu

KIADÓ: Országos Erdészeti Egyesület,
1021 Budapest, Budakeszi út 91.

Levélcím: 1021 Budapest, Budakeszi út 91.
FELELŐS KIADÓ: **ZAMBÓ PÉTER** elnök

Tördelőszerkesztő: Balog Zoltán
Olvasószerkesztő, nyelvi korrektor:
Macskássy Zsuzsa

Nyomdai munkák:
Pharma Press Nyomdaipari Kft., Budapest
Felelős vezető: Fabók Dávid ügyvezető

Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Felvágósítást a
lappal kapcsolatosan az Egyesület ad.

A beküldött kéziratokat, fényképeket nyil-
vántartásba vesszük. A cikkek, írások nem
feltétlenül azonosok a szerkesztő vélemé-
nyével, azok tartalmáért mindenkor a
szerző felel. Honoráriumot megegyezé-
ssel csak felkért írásokért,
illetve grafikai munkáért fizetünk.

ISSN 1215-0398

A tartalomból:

Váncsa Gábor, Rozovits Ferenc Péter, Szolnyik Csaba, Czirok István: Változások az erdőtervezésben az erdőtörvény-módosítás hatására	342
Csontos Péter, Kalocsa Béla, Lajtos János, Sipos Sándor, Veszeli János: Fekete gólyák Gemencen	345
A Dunántúlon terem a legtöbb szelídgesztenye	349
Korda Márton: Invazív fajok története – A kései meggy	350
Problémamegoldások az erdőgazdálkodás gyakorlatában	353
Erdész kitüntetettek október 23-a alkalmából	354
Nagy László: Elektromos terepjáró az erdőben!	356
Dr. Somogyi Norbert: Fenntartható és hatékony bioökonómia a francia erdőkben II.	357
Buzás-Jäger Anikó: Harvester gyérítésben?	360
Dr. Rigó Mihály: Erdei terápia avagy a stresszoldó erdő?	361
Dr. Bak Miklós, Dr. Börösök Zoltán, Prof. dr. Németh Róbert: A virágos kőris (<i>Fraxinus ornus</i> L.) faanyagának jellemzői	363
Fritsch Ottó: A virágos kőris méhészeti jelentősége	364
Egyesületi választások 2018	365
Schweighardt Ottó: Szentmise a Sziklatemplomban	368
Dr. Halasi Gyula: Szeniorok a Fiumei úti sírkertben	369
Köveskúti Zoltán: Osztrák Erdészeti Napok Burgenlandban	371
Inokai Balázs: Erdész hősi halottak az első világháborúban	372
Nagy László: Menhírek a Hotyka-patak völgyében	376

Az erdőtörvény a teljes erdészeti ágazat és vele az erdőgazdálkodói szakmai munka alapjogszabálya. A törvény-módosítás összefoglalását korábbi lapszámunkban már közreadtuk. A most induló tematikus cikksorozatban hatósági/tervezési, magánerdő-gazdálkodói, természetvédelmi és végül állami erdőgazdálkodói szempontrendszerek mentén kerülnek bemutatásra az erdőtörvény-módosítás hatására életbe lépett legfontosabb változások.

Változások az erdőtervezésben az erdőtörvény-módosítás hatására

Váncsa Gábor, Rozovits Ferenc Péter, Szolnyik Csaba,
Czirok István – NÉBIH Erdészeti Igazgatóság Erdőtervezési és Természetvédelmi Osztály

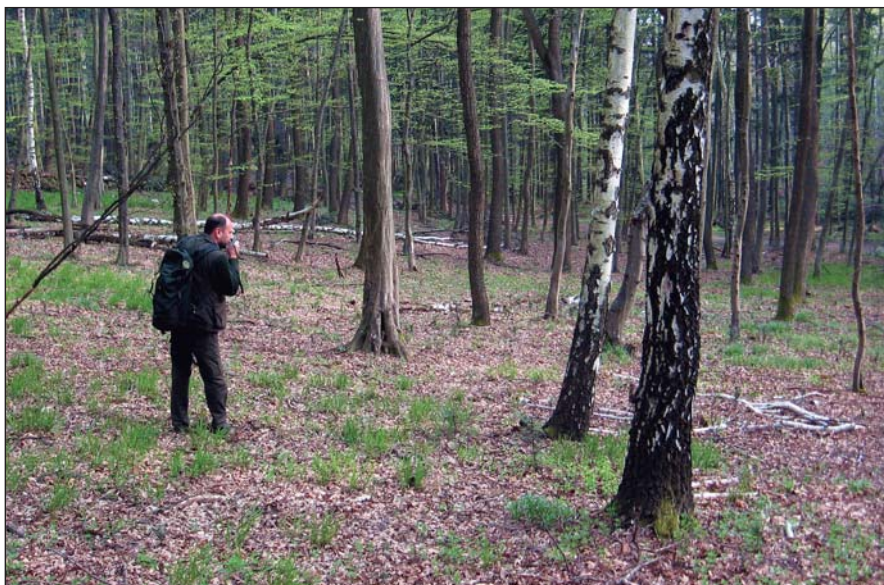
Az erdőtervezés hosszú múltra tekint vissza, meghatározó jelentőségű folyamata az erdőgazdálkodásnak, s az elmúlt időszakban ismét alapvetően megváltoztak jogszabályi keretei és gyakorlata. A következőkben megpróbáljuk felvázolni a legfontosabb változásokat és bemutatni az új körzeti erdőtervezési eljárás egymást követő lépéseit.

Az erdőtervezés új szabályait a 2017. szeptember 1-jén hatályba lépett erdőtörvény-módosítás, az erdészeti hatósági eljárások szabályairól szóló kormányrendelet, valamint a törvény végrehajtásáról szóló miniszteri rendelet állapította meg.

A törvenymódosítás nemcsak formai, az eljárásrendet érintő új szabályokat hozott, hanem jelentős tartalmi, szemléletbeli változást is eredményezett.

Az új szabályozás végleg szakít a valamikori üzemtervezés hagyományával: ma már az erdőterveket nem erdőgazdálkodónként állapítja meg az erdészeti hatóság, hanem az erdőtervezési körzet teljes területére vonatkozóan egyetlen erdőterv-határozatot ad ki.

A másik alapvető szemléleti változás, hogy az erdőtervezés során a terület alapú szabályozás került előtérbe. A törvény kimondja, hogy az erdészeti hatóság az Adattárban az erdő faállományának fatérfogatót, továbbá ezzel összefüggésben az erdőterv érvényességi időszakában elvégezhető vagy elvégzendő fakitermelés fatérfogatót csak tájékoztató adatként tartja nyilván. Így az erdőtervben sem szerepelnek fatérfogatadatok, és az erdőgazdálkodóknak megküldött szemle-másolatok is csak tájékoztató jellegű fatérfogatadatokot tartalmaznak.

A természetességi állapotra vonatkozó alapelvárással új fogalom jelent meg az erdőtörvény módosítását követően, melyhez számos szabály kötődik. Az alapelvárást ugyan nem lehet a körzeti erdőtervezés során megváltoztatni, de bevezetése az erdőtervezés egyik legfontosabb feladatává tette az erdők természetességi állapotának a felülvizsgálatát.

Igen jelentős változás, hogy az erdőtörvény a körzeti erdőtervezési eljárás ügyfeleiként tekint az erdőterületek tulajdonosaira is. Ennek oka, hogy egy erdővel borított ingatlan értékét nagyban befolyásolhatja az azon folytatható erdőgazdálkodás mikéntje.

Az erdőtervezés folyamatát illetően szembetűnő változás, hogy az agrárügyi miniszter nem ad ki évente erdőtervrendeletet, hanem a végrehajtási rendeletbe kerültek át az erdőtervezés általános szabályai, illetve a rendelet 7. számú melléklete tartalmazza a nagytájakra lebontott vágásérettségi szakaszokat és a nagytájakon belül alkalmazandó erdőtervezési megköteket és lehetőségeket.

Az erdőtervrendeletekben korábban megtalálható természetvédelmi szabályok egy töredéke bekerült az erdőtörvénybe, de többségük jelenleg jogszabályban nem jelenik meg, így a természetvédelmi érdekek az erdőtervezés során az eddigieknél lényegesen nehezebben érvényesíthetők.

A törvényi szabályozás egyértelműen a természetvédelmi hatóságra hárítja a védett természeti értékek védelmét és csak minimális hatáskört hagy az erdőtervet készítő erdészeti hatóságnál. Hozzá kell tenni azonban, hogy jelenleg ugyanaz a járási hivatal látja el az erdészeti és természetvédelmi hatósági feladatokat is.

Az új szabályozás igyekszik minél nagyobb szabadságot biztosítani az erdőgazdálkodóknak az erdőterv szerinti gazdálkodás keretein belül, így például a faültetvény és kultúrerdő természetességi állapotra vonatkozó alapelvárású, az állam 100%-os tulajdonában nem álló erdő esetén a vágásérettségi kor csak ajánlás és nem kötelező.

Korábban a hozamvizsgálat és -szabályozás is része volt az erdőtervezési

eljárásnak, jelenleg csak azon gazdálkodók számára kell hozamvizsgálatot végezni, melyek 100%-ban az állam tulajdonában állnak és erdeinek 500 hektárnál nagyobb része van vágásos vagy átmeneti üzemmódban. További könnyítés, hogy az új erdőtervekben az előhasználatok erélye is csak ajánlásként kerül meghatározásra.

Ugyancsak a szemléletbeli változást mutatja az erdőtörvény 10. §-ának a megváltoztatása oly módon, hogy jelentősen csökkenjen azon erdőterület, melyeken kötelező örökerdő, faanyagtermelést nem szolgáló vagy átmeneti üzemmódú erdőgazdálkodást folytatni. Ezzel összefüggésben kell megemlíteni, hogy jelentősen változott a rendeltetések megállapításának a módja is, melynek hatására várhatóan a Natura 2000 rendeltetésű erdőrésztletek területe is jelentősen csökken.

Változatlan maradt az, hogy a körzeti erdőtervezést továbbra is az erdészeti hatóságok végzik, erdőtervezési körzetként, a végrehajtási rendeletben meghatározott ütemezés szerint, tízévenként. Ellenben a körzeti erdőtervezés végrehajtása radikálisan megváltozott a törvényt módosító megelőző gyakorlathoz képest.

Az erdőtörvényben korábban szabályozott egységes körzeti erdőtervezést két szakaszra bomlott: egy igazgatási szakaszra és egy hatósági szakaszra. Az igazgatási szakaszban az erdők felülvizsgálata és terepi felvétele történik, és az erdőgazdálkodók javaslatainak, észrevételeinek összegyűjtésére kerül sor. A második a tulajdonképpeni körzeti erdőtervezési eljárás, mely során a hatóság összevont hatósági eljárásban döntést hoz.

A körzeti erdőtervezés igazgatási tevékenysége

Az erdészeti hatóságok a körzeti erdőtervezést az ütemterv szerinti év január 31-ig megkezdik és az igazgatási tevékenység megindításáról a NÉBIH honlapján tájékoztatót helyeznek el. Ezzel egy időben a tájékoztatás megjelenéséről értesítik az érintett erdőgazdálkodókat, az erdő rendeltetése szerint érintett hatóságokat és kezelő szerveket, valamint az erdőterület elhelyezkedése szerint érintett települések jegyzőit.

Az erdészeti hatóságok nem tartanak előzetes tárgyalásokat, ehelyett az erdőgazdálkodók a használatukban álló erdőket érintően az előzetes erdőtervezéssel kapcsolatos észrevételeiket, javaslatokat a javaslatlétellel április 30-ig élhetnek a gazdálkodók. Az erdőtervező kollégák terepi bejárások során felülvizsgálják az erdők állapotát és felveszik az erdőtervezéshez szükséges adatokat, melyeket folyamatosan rögzítenek az Adattárban.

A javaslatlétellel április 30-ig élhetnek a gazdálkodók. Az erdőtervező kollégák terepi bejárások során felülvizsgálják az erdők állapotát és felveszik az erdőtervezéshez szükséges adatokat, melyeket folyamatosan rögzítenek az Adattárban.

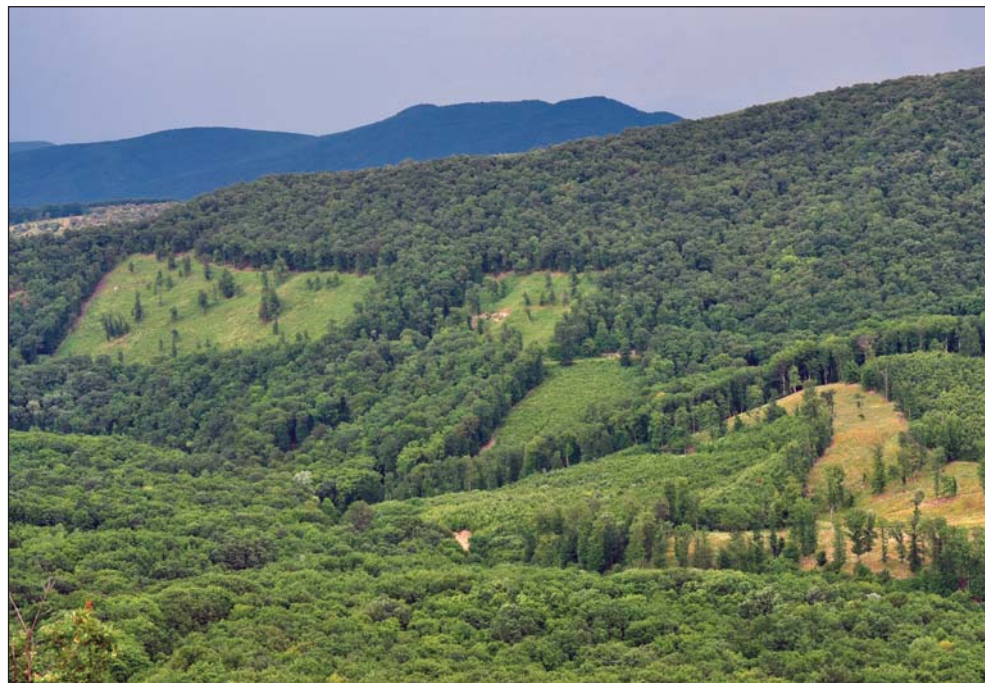
A hatóságok a terepi felvételezés adatainak feldolgozása után, a beérkezett javaslatok figyelembevételével összeállítják az előzetes tervjavaslatot, ezzel zárul erdőtervezés igazgatási szakasza.

A körzeti erdőtervezési eljárás

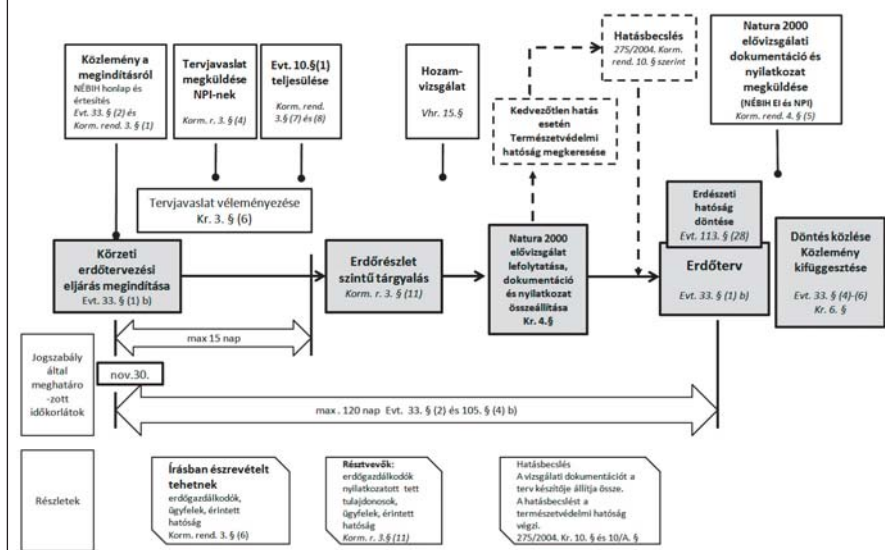
A körzeti erdőtervezési eljárás során az erdészeti hatóság erdőtervben határozza meg az erdőtervezési körzetre vonatkozóan a következő körzeti erdőtervezé-

sig terjedő időszakban végrehajtható, illetve végrehajtandó fakitermelések, erdőnevelési beavatkozások módját és a végrehajtásukra vonatkozó rendelkezéseket, valamint az erdőfelújítási kötelezettségre vonatkozó lehetőségeket, illetve előírásokat. Szükség esetén javítja az Adattár meghatározott adatait, valamint módosítja az erdők faállományának várható későbbi állapotát.

A körzeti erdőtervezési üggyel egy időben, egyesített eljárás során az erdészeti hatóság hivatalból megállapítható rendeltetéseket és az erdő elsődleges rendeltetését határozhatja meg, illetve rendeltetéseket törölhet. Felnyíló erdővé, valamint terméketlen területté minősíthet erdőket.

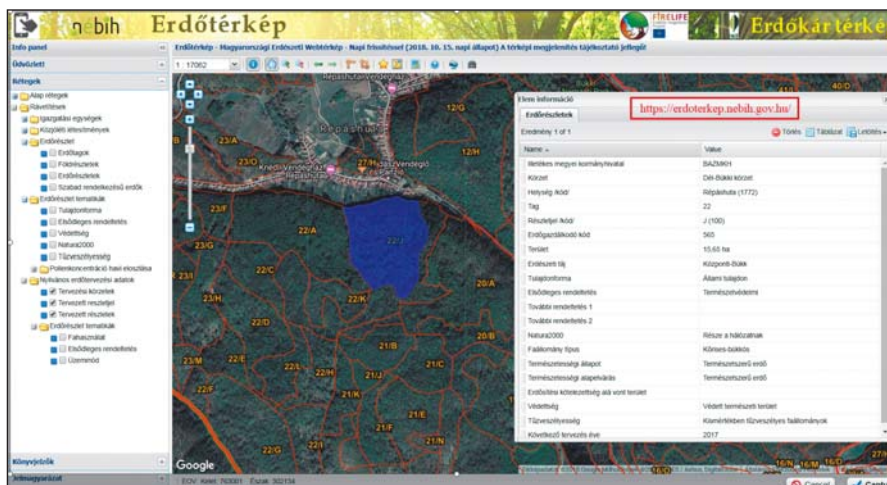
II. Körzeti erdőtervezés **hatósági eljárás** szakasza
- körzeti erdőtervezési eljárás -

A környzeti erdőtervezési eljárást tárgyz-
évben szeptember 1. és november
30. közötti időszakban kell megindítá-
ni. Az erdészeti hatóság az eljárás meg-
indításáról a NÉBIH honlapján közle-
ményt helyez el, valamint értesíti az
erdőterület elhelyezkedése szerinti te-
lepülési önkormányzat jegyzőjét, aki
gondoskodik az eljárás megindításáról
szóló tájékoztatás helyben szokásos
módon történő közzétételéről. Ezzel
egy időben a hatóság a NÉBIH honlap-
ján, az erdőrészlethatárokat és -azono-
sítókat mutató erdőterképen betekinté-
si lehetőséget biztosít a leendő erdőterv
legfontosabb adataiba.

Az erdőgazdálkodók, egyéb ügyfelek és az érintett hatóságok az eljárás megindítását követő 15 napon belül írásbeli észrevételeket tehetnek, melyek alapján indokolt esetben az erdészeti hatóság a tervjavaslatot átdolgozza.

Az erdészeti hatóság a beérkezett észrevételekről és kezdeményezésekről

részletszintű tárgyalást tart az érintett erdőgazdálkodók, nyilatkozatott tett erdőtulajdonosok, nyilatkozatott tett egyéb ügyfelek, valamint az erdő rendeltetése szerint érintett hatóságok részvételével.

Fontos változás, hogy csak az észrevételekkel, illetve kezdeményezésekkel érintett erdőterületekről kell kötelezően erdőrészlatszintű tárgyalást tartani.

A részletszintű tárgyalásokat követően kerül sor a fent már említett körben (100%-os állami tulajdon) a hozamvizsgálatra és az erdőtörvény 10. §-ában meghatározott üzemmódarányok vizsgálatára.

Az erdőterv szerinti erdőgazdálkodás hatását a körzetben található Natura 2000 területek kijelölésének alapjául szolgáló fajok és élőhelytípusok természetvédelmi helyzetére továbbra is Natura 2000 elővizsgálat keretében kell vizsgálni.

Az eljárás végül határozathozattal zárul. A döntés közzlése két módon történik, egyrészt kihirdetésre kerül a NÉ-BIH honlapján és az érintett települések jegyzőin keresztül, másrészt az erdőgazdálkodó és az eljárás során nyilatkozatot tett tulajdonosok részére a döntést az erdészeti hatóság közvetlenül megküldi.

Jelentős változás a korábbiakhoz képest, hogy a hatóságok nem tartanak záró tárgyalásokat, nem lehet eltérő véleményt megfogalmazni, és megszűnt a Körzeti Erdőterv Bizottság is. Jogorvoslatra a másodfokú erdészeti hatóságnál van mód. ❁

Fekete gólyák Gemencen

Aktív természetvédelem és erdőgazdálkodói gyakorlat

Csontos Péter¹, Kalocsa Béla², Lajtos János³, Sipos Sándor⁴, Veszei János⁵

Gemenc Európa egyik legnagyobb összefüggő hullámtéri erdőterülete. 180 km²-en, a Duna folyó partján 38 km hosszan terül el. Maradványa annak a vízi világnak, amely sokkal nagyobb volt, mielőtt a folyamszabályozási munkálatok a 18. században megindultak. A Duna folyó és annak jobb parti árvédelmi töltése közötti távolság itt jóval nagyobb a megszokottnál (5–8 km). Az erdőtömb fiatal, középkorú telepített erdőkből és maradvány öreg, természetes vagy természetsszerű erdők mozaikjából áll.

Magyarországon jelenlegi ismereteink szerint mintegy 380–420 pár fekete gólya fészkel, közülük kb. 40 pár tart fenn és gondoz 61 db fészket Gemencben. A Gemenc Zrt. vagyonkezelésében lévő erdőterületeken összesen 72 db gólyafészkek található a 61 db gemenci ártéren lévő fészkekkel együtt. A gemenci ártéren lévő populáció mai tudásunk szerint a világ legnagyobb sűrűségű fekete gólya állománya.

A hagyományos erdőgazdálkodási módszerek mellett is kiemelkedő mennyiségű fekete gólya állomány védelme érdekében az 1990-es évektől napjainkig természetvédelmi célból számos korlátozási javaslat jelent meg a különböző hatósági eljárások során. A korlátozási javaslatok jelentős része elfogadhatónak és indokoltnak bizonyult, de bizonyos esetekben a természetvédelmi célt messze meghaladó javaslatokra került sor. Ez utóbbi kategóriába tartozó korlátozási javaslatok elsősorban olyan esetekben jelentek meg, amikor az ügyintézés és a hatósági véleményalkotás földrajzilag és szervezetenként eltávolított területet ismerő erdészeti vagy természetvédelmi szakemberektől.

Több fokozottan védett és védett madárfaj esetében a szükséges és elégséges korlátozási mérték meghatározhatósága és az erdőgazdálkodási tevékenység tervezhetőségének megőrzése érdekében a Gemenc Zrt. 2012-ben erdőgazdálkodói megállapodást kötött a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatósággal, melyet 2015-ben követett a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatósággal kötött megállapodás. A fenti célból megkötött megállapodásokkal a közös ismeretszerzés új lendületet kapott.

A fekete gólyák szokásainak, életmódjának megismerése érdekében a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság, a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, a Bajai Ifjú-

sági Természetvédelmi Egyesület és a Gemenc Zrt. további együttműködési megállapodást kötött 2013-ban és 2015-ben, mely értelmében GPS-jeladók és fészkekre irányított webkamerák segítségével a korábbiaknál részletesebb információkhoz kívántunk jutni egyes egyedek vagy fészkelő párok mindennapjainak nyomon követésével.

Ezen megállapodások elsődleges célja a fekete gólyák életmódjának minél részletesebb megismerése, az élőhely, illetve a környezeti tényezők összefüggéseinek felismerése, ezzel a területhasználati folyamatok, ezen belül is az erdőgazdálkodási tevékenységek tervezhetőségének, valamint a valós korlátozási időszakok és korlátozási területmértékek meghatározásának pontosítása. A célok között egyértelműen szerepelt az is, hogy az erdőgazdálkodási tevékenységek segítségével kialakítható olyan erdőállomány-szerkezet, amelyben a jövőben potenciális élőhelyek és fészkelőhelyek lehetnek.

A fekete gólya (*Ciconia nigra*)

Nagy termetű gázlómadár, testhossza 95–100 cm, szárnyfesz-távolsága 145–155 cm. A faj hosszú távú vonuló, jól körülhatárolható útvonal mentén repül. Gemencen márciustól szeptember elejéig megfigyelhető, a költés és fiókanevelés időszakában.

A fekete gólya táplálékát mocsaras-ingoványos területen keresi, főleg halat, békákat fogyaszt. Megfigyelhető, hogy egyes párok hosszú évek óta azonos fán költötenek. Kissé nagyobb termetű rokonával, a fehér gólyával ellentétben vizes élőhelyek közelében, lombos idős fákra építi gallyfészket, melyben évente egy fészkeljat nevel. A Gemenc Zrt. területén lévő 72 db fészkek közül 64 db fészektartó fának ismerjük az adatait a Duna-Dráva Nemzeti Park

Igazgatóságának adatközlése alapján. A fészektartó fák 58%-a KST, 8%-a MAK, 3-3%-a MJ és VSZ, 5%-a FTNY, 16%-a FRNY és a maradék 7% FD, EP, NNY vagy cser.

A fekete gólya április első felében 3–5 tojást rak, a szülők egymást váltva ülnek rajtuk. A fiókák 30–33 nap múlva kelnek ki, táplálásukból is mindkét szülő kiveszi a részét. A fiókák színe a korai időszakban fehér, mely a felnőtté válás idejére válik fekete színűvé.

A fiókák július közepén repülnek ki a fészkekből, nem maradnak a szülőkkel, és együtt sem, folyamatosan változó összetételű és nagyságú csapatokhoz csatlakoznak, amelyek északabbról érkező példányokkal is keverednek. Van olyan példány, amely később visszatér származási helyére, és ott fészkel. A nem ivarérett 1-2 éves példányok egy része az el-

Fotó: Csontos Péter

¹ osztályvezető, Gemenc Zrt. Turisztikai és Marketing Osztály

² ornitológus, MME

³ osztályvezető, Gemenc Zrt. Erdőgazdálkodási Osztály

⁴ vezérigazgató-helyettes, erdőgazdálkodási és műszaki igazgató, Gemenc Zrt.

⁵ erdőgazdálkodási előadó, Gemenc Zrt. Erdőgazdálkodási Osztály

ső két nyarat Európában, illetve a származási helye környékén kóborolva tölti.

Az őszi gyülekezés után laza csoportokban dél felé repülve, az európai állomány nagyobb része a Boszporuszon, kisebb része a Gibraltári-szoroson át hagyja el Európát.

Becslések szerint a globális populáció kb. 24 000–44 000 egyedet számlál. A fekete gólya nagyon nagy területen él, Spanyolországtól Mongóliáig, Európában északon Észtország az elterjedési határa, délen még Görögországban, Olaszországban is előfordul, de Dél-Afrikában is fészkel 1000–2000 pár. A fekete gólya hazánkban fokozottan védett, természetvédelmi értéke 500 000 Ft.

Megfigyelés, megismerés

Rejtett életmódjuk, szokásaik megismerése segítheti a faj fennmaradását, az állomány gyarapodását. A gemenci élőhely különleges adottságai kedvező lehetőségeket biztosítanak többféle megfigyelési módszer alkalmazására.

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME) évente átlagosan 60–70 fiókat gyűrűz meg, 2016-ban Tanzániában, Izraelben, Szlovákiában, Romániában és Lengyelországban észleltek Magyarországon megjelölt példányokat.

Az első magyar fészekkamera 2006-ban került fel egy gemenci fészekre a pörbolyi erdőben. 2013-tól a fent már említett szervezetek együttműködésének köszönhetően a Gemenc Zrt. keselyűsi területén két kamerát szereltek fel egy fészekre.

Az internetes élő közvetítés létrejöttét a gólyapár szokatlan fészkelőhely-választása is segítette azzal, hogy 2011-ben a *Gemenc Zrt. egy erdei rakodója mellé költöztek*. Nem zavarja őket a forgalmas, időnként zajos szomszédság. A kamerák által rögzített jeleneteknek köszönhetően Tóbiás és Sára, a fészkek tulajdonosai főszereplői lettek a 2017-ben bemutatott *Gemenc – Árterek világa* című természetfilmnek is.

Sára és Tóbiás, az internet kedvencei

2011-ben költöztek először a keselyűsi fészkekben, nevüket 2013-ban, az internetes élő közvetítés megindulása után kapták a nézőktől.

A webkamerás megfigyelés nemcsak a szakembereknek nyújt fontos információkat, hanem az erdőgazdaság és az együttműködő partnerek természetvédelmi szemléletformálásában is sokat segít.

Webkamera felvétel, 2018 – Tóbiás és Sára idei első tojása

2017-ben több, mint 600 000 alkalommal tekintették meg az érdeklődők a Gemenc Zrt. honlapján a fészekkamera felvételeit. Az ország különböző pontjain, de a Felvidéken is vannak olyan iskolai osztályok, amelyek rendszeresen figyelik a gólyapár életét és a fiókák fejlődését.

A hím madár, Tóbiás, fiókaként 1999-ben Bogyiszlón kapta meg gyűrűjét, és az évek során többször is azonosították a szakemberek. A megfigyelések alapján néhány alkalommal a telet a Jordán folyó mentén töltötte.

Tóbiás rendszeresen elsőként tér haza Afrikai újáról, általában 2–3 héttel előzi meg március 15. körül hazaérkező fajtársait.

Ő az egyik legidősebb ismert vadon élő fekete gólya. A jelenlegi rekordert, egy 1998-ban jelölt cseh madarat legutóbb 2017. augusztus közepén figyelték meg Kenderes határában a Telekhalmi-halastavakon. Állatkertben 25–30 éves példányok is élnek.

Sáranak, a tojónak nincs azonosító gyűrűje, így nem áll módunkban megbizonyosodni arról, hogy minden évben ugyanaz a példány tér vissza a fészkekre. Erre más megfigyelések alapján lehet következtetni.

Sára és Tóbiás általában 4 tojást rak, de csak a kamerák beüzemelése előtti évben, 2012-ben repült ki 4 fióka a fészkekből. 2013-ban a fiókák kikelése után esős, hűvös időszak köszöntött be, Sára eltűnt, Tóbiás 2 nap után táplálékért ment, a néhány órára magukra hagyott kicsik eláztak, legyengültek és pár nap alatt elpusztultak.

Többször előfordult, hogy a szülők az 1–2 hetes fiókák közül kiválasztottak egyet (2015-ben kettőt), és elpusztították. A megfigyelések alapján a szülők a környezeti feltételek és az általuk becsült táplálék mennyisége alapján döntöttek a fiókák sorsáról és a legéletképeesebb fiókák érdekében a legyengült egyedeket pusztították el. 2016-ban egy tojásból nem kelt ki fióka, ebben az évben 3 fióka nevelkedett fel a bekamerázott fészkekben, a kirepülést követően az egyik fióka áramütés következtében pusztult el.

A fiatal madarak az első kirepülés után már csak néhány napig térnek vissza a fészkekre. Általában csatlakoznak egy csoporthoz és az éjszakákat egy kiválasztott fán töltik. 2017-ben egyiküknek megsérült a lába, ezért még augusztus közepén is a fészkekben éjszakázott. Ő különös túlélési stratégiát alkalmazott. Mivel a földön nehezen mozgott, a közeli Sióholtág horgászai közelében várta a neki juttatott kihalakalt. Valószínűleg több táplálékhoz jutott ezzel a módszerrel, mint

a hagyományos halászó társai, de ez a fajától idegen szelidség később, a vándorlás során veszélybe is sodorhatta.

Sajnos erről nem áll rendelkezésre információ, mivel a keselyűsi fészkekben nevelkedő fiókák sosem kapnak gyűrűt, nehogy a beavatkozás miatt a következő évben új helyre költözzenek Tóbiásék.

2018-ban egy fióka a kikelés utáni napokban erősebb társai miatt nem jutott elég táplálékhoz, és ezért pusztult el. Az idei évben kirepült három fiókából egy fióka a fészkek közelében lévő középvezetékű vezeték miatt áramütést kapott és közel két hét ápolást követően pusztult el. A 2012. és 2017. közötti 6 évben 14 fiatal madár hagyta el a fészket július végén, augusztus elején.

GPS jeladóval történő megfigyelések – Bea, Jenő, Kornél, Mária és Zoltán

A fekete gólya elterjedési területének mindhárom kontinensen tel (Dél-Európában, Ázsiában, és Afrikában). Az európai állomány legnagyobb ismert telelőhelyei a Szaharától délre, az Egyenlítőtől északra találhatók. A nagy testű ragadozó madarakhoz hasonlóan termikelve vonul. Vonulása során elkerüli a tengereket és a magashegységeket. Vonulási útvonala mentén megállóhelyei vannak, amelyeken sok esetben akár több hétig is tartózkodik.

A védett és fokozottan védett fajok érdekében végzett gyakorlati természetvédelmi tevékenység hatékony megtervezéséhez és végrehajtásához elengedhetetlenül szükséges a fészkelőhelyeken kívül a területhasználat és a vonulási útvonalak, valamint a telelőhelyek ismerete és védelme.

A megfigyelési lehetőségek bővítése érdekében a Gemenc Zrt. 2015-től két GPS jeladó működését is finanszírozza olyan madaraknál, melyek fészke nincs bekamerázva. Ezzel a technológiával olyan helyeken is figyelemmel lehet kísérni a madarak útját, ahol terepi megfigyelés nem lehetséges. Az útvonal ki-rajzolódásával feltérképezhetőek a vonulás során leselkedő veszélyeztető tényezők, valamint pontos információk állnak rendelkezésre arra vonatkozóan, hogy a madár nappal vagy éjjel mozog-e, mennyi időt tölt mozgással naponta, mekkora utat tesz meg, a vonulás során megszakítja-e hosszabb-rövidebb időre útját, és hogy hol tel. Gemenc-re hazatérve pedig megismerhető a madarak fészkelőhelyeinek környékén a területhasználatuk.

2015. óta öt gemenci madárra került fel a GPS nyomkövető, Zoltánon kívül – akinek már kétszer volt végigkövethető a vonulása – egyiknek sem sikerült eljutnia a telelőhelyre. Bár ez kisszámú adat ahhoz, hogy messzemenő következtetéseket lehessen levonni, megmutatkozott a veszélyforrások sokfélesége. A védelem nélküli középfejszűtűsű távvezetékek hatalmas veszélyt jelentenek a vonuló madarakra és az is megmutatkozik, hogy főleg a fiatal, tapasztalatlan példányoknak milyen kis esélyük van a túlélésre az első néhány évben.

GPS jeladóval először 2015-ben indult vándorútra két gemenci madár. Bea és Jenő útja tragikusan végződött, mindkettőjükkel áramütés végzett Törökországban.

A Bea nevű tojó 2015. augusztus 19-én hagyta el fészket, majd Bulgárián keresztül Törökország délnyugati részére ért közel másfél hónap alatt. Valószínűleg az akkor rossz időjárási viszonyok miatt kis területen mozgott, majd jeladója elhallgatott és nem kapcsolt be többet.

Jenő 2015. szeptember 2-án indult útnak és szintén Bulgárián keresztül érkezett Törökország délnyugati részére, ahol szintén a rossz időjárás miatt hosszú ideig kis területen mozgott, majd a jeladó szerint mozdulatlan volt egy távvezeték oszlop mellett, így feltételezhető volt, hogy áramütés érthette. 2015. október közepére föltehetőleg mindkét jeladó madár elpusztult.

2016 májusában a program szakmai irányítói, *dr. Tamás Enikő Anna* és *Kalocsa Béla* vállalkoztak arra, hogy felkeresik a helyszíneket. Expedíciójuk sikeres volt, mindkét jel-

adót sikerült felkutatni, igazolni tudták, hogy mindkét madár áramütés miatt pusztult el, és a jeladókat működésképes állapotban hazahozták.

2016-ban Kornélt a jeladó felszerelése után befogták és a Szegedi Vadasparkba szállították, mivel túlságosan szelíd volt, barátságosan viselkedett az emberekkel és nem csatlakozott fajtársaihoz. Kornél a vadasparkban felépült, azóta is ott él.

Kornél jeladóját 2017 nyarán Mária kapta meg. Mária 2017. szeptember 16-án indult el telelőhelyére, de sajnos nem jutott messzire. Mivel a jeladó hosszú ideig állandónak jelezte pozícióját, ezért kutatócsapat indult felderíteni, mi történhetett vele. Sajnálatos módon az ő halálát elektromos vezetékekkel történő ütközés okozta.

Webkamera felvétel, 2018 – Tóbiás, Otthon, édes otthon

Zoltán az egyetlen olyan magyarországi fekete gólya, amelyik úgy járta meg Afrikát, hogy minden napjáról van információ. 2016. szeptember 20-án kezdte meg vonulását. November végén elérte telelőhelyét a Közép-Afrikai Köztársaságban. Őszi útja során 5700 kilométert tett meg. 2017. február 8-án indult vissza telelőhelyéről Magyarországra, tavaszi vonulása során 6200 kilométert repült Gemencig.

A 2017-2018-as „szezonban” Zoltán újra szerencsésen megjárta a fészkelő- és telelőhelye között több ezer kilométert oda és vissza. Telelőhelyének ugyanazt a területet választotta, mint a megelőző évben. 2018. március 13-én újra hazatért Magyarországra.

Tények, kérdések és tanulságok

Bár a faj a Természetvédelmi Világszövetség kihalással fenyegetett fajokat felsoroló Vörös listáján „nem fenyegetett” besorolással szerepel 2004 óta, a gemenci megfigyelt példányok sorsa is alátámasztja, hogy az őszi és tavaszi vonulás során tapasztalt magas mortalitás miatt fokozott védelemre szorulnak.

Élőhelyek

A fekete gólyák fészkeiket általában idős, természetes vagy természetsszerű erdőrészekbe építik, és itt is a legidősebb, illetve legnagyobb fákra, amelyeken közel vízszintes, a fészek elhelyezésére alkalmas felület (ágvilla) található.

A leggyakrabban előforduló fészektartó fa 80–100 évesnél idősebb kocsányos tölgy. A korábbi vélekedések szerint a gyakori zavarás eredményeként a fekete gólyák a terüle-

ten egyik fészkelőhelyről a másikra költöznek, ezzel szinte „minősítik” az élőhelyet, és természetvédelmi szempontból igen értékes területeket választanak a költésre. A friss fészkefoglalások többségéről viszont kiderült, hogy a fészkek észlelése előtti években gyakorta az erdőtervvel összhangban gyérítés jellegű fakitermelést végzett a Gemenc Zrt., melynek következtében fészkelésre alkalmas fák kerültek olyan helyzetbe, hogy könnyedén megközelíti őket az állományon belül a költő pár. Gyakori, hogy ezen új fészkek közvetlen közelében nemcsak holtágak vagy nedves rétek, hanem friss vágásterületek is találhatók, melyek mélyebb fekvésű nedves részein időszakosan könnyen talál táplálékot a fekete gólya.

Gemencen az elmúlt évtizedekben nem változott a fészkelő párok száma, az ártér a világon egyedülálló sűrűségű populációnak ad otthont. Ez jelzi, hogy az élőhely megfelel a faj igényeinek. A foglalt fészkek köré vont védőzónák az erdészeti tevékenységek időszakos átszervezésével, az egyre nagyobb számú túraútvonalak áthelyezésével segítik a madarak által igényelt zavarásmentességet a költési időszakban.

A Gemenc Zrt. által kezelt területeken a felelős erdőgazdálkodás eredményeként az elmúlt 25 évben meghatszo-

szanak az élőhelyek szempontjából. Az erdészek munkájának folyamánként tapasztalható, hogy a tartamos erdőgazdálkodás eredményeként a fiatal, a középkorú és az idős erdők mindig megfelelő élőhelyet fognak biztosítani az idő előrehaladtával is, nemcsak a fekete gólyáknak, de egyéb erdei élőlényeknek egyaránt.

Hogy az időbeli tartamosságot az erdőtümbön belül helyi szinten is fenn lehessen tartani, ezt szolgálja a vágásterületeken a hagyásfák meghagyása, a vágásos gazdálkodás termőhelyi lehetőségekkel összhangban történő részleges átalakítása.

Klímaváltozás, táplálkozás, ragadozók

A kamerák felvételei alapján levonható a következtetés, hogy a fekete gólyák fiókáinak táplálékában az ezüstkárász, a törpeharcsa és a kecskebeka dominál. Halakon és békákon kívül egyéb táplálékállat (pl. vízisikló) nagyon ritkán fordult elő, gyakorlatilag elhanyagolható mennyiségben.

A táplálkozás szempontjából kedvező igen nagy „halsűrűség” akkor fordul elő, ha a Duna árhulláma kellően nagy ahhoz, hogy megtöltse a hullámteret, és időben érkezik ahhoz, hogy a fiókanevelés időszakára a víz le is ürülhessen. Amennyiben ez nem történik meg, akkor a fekete gólyák

számára a béka és ebihal a legnagyobb mennyiségben elérhető táplálék. Békát és ebihalt nemcsak a holtágakban, közeli tavakban találnak a fekete gólyák, hanem az erdőrésztelen belül lévő kisebb mélyedésekben, időszakos vízállásokban, sőt a közeli M6-os autópálya melletti szántók vízállásos, pangóvízes bevetetlen nedves foltjaiban is.

A különböző években rendelkezésre álló tápláléktípusokat összehasonlítva a hidrológiai peremfeltételektől való erős függőség egyértelmű. Kapcsolat látható a fiókaszámmal és az elérhető táplálék minősége, illetve mennyisége között. Az elegendő táplálék elérése miatt szükség van arra, hogy a területen legyenek időszakos, madarak számára gázolható tavak.

Az időjárás is erősen befolyásolja a költségek sikerességét. A klímaváltozás számájára írható szélsőséges időjárási események gyakoribbá válása (erős lehűlést okozó frontok, hosszabb csapa-

dékos vagy éppen aszályos időszakok, a rendszeres áradások elmaradása, gyakori szélsőséges vízállások a Dunán) rontja a fiókák esélyeit.

A jelenlegi megfigyelések eredménye az a megállapítás, hogy nehézségeik vannak az öreg madaraknak a táplálék összegyűjtésében akkor, amikor esős idő van. Ilyenkor az is előfordul, hogy szelektálnak. Hogy milyen alapon, azt nyilván nem állapítható meg meg nagy bizonyossággal, de az biztosan igaz, és négy alkalommal fordult elő, hogy valamelyik saját fiókájukat elpusztították. Ezzel csökkentették az etetni szükséges fiókák számát.

Tóbiás és Sára költsége rendszerint sikeres, még ha minden fiókát nem is tudnak felnevelni. Más pároknál viszont nem ilyen sikeres a költés. A Gemenc Zrt. kollégái néha észlelik, hogy a fiókákat elvesztett gólyapárok új fészkek építésébe kezdenek a sikertelen fészkelést követően és rendszerint a vonulás megkezdése előtt befejezik ezen fészkeket. Talán ennek is köszönhető, hogy igen magas volt a 2017-ben és 2018-

Fekete gólya a gemenci ártéren. Fotó: László Anasztázia

zódott az öreg erdőknek a száma, ha csak a száz évnél idősebb erdőállományok területét nézzük.

A 90–100 év közötti korosztály területe háromszorosára nőtt, a 80–90 éves korosztály területe pedig másfélszeresére. Azonban nem csak a legidősebb erdők szolgálnak a fekete gólya élőhelyül. A fészkeket tartalmazó idősebb állományrészek átlagkora nem haladja meg a 70 évet. A 20–60 éves állományrészekben a fészkek közel 40%-a található. Jól látszik, hogy a nagy területű, egyöntetűen zárt erdőrésztelen sűrűje helyett fiatalabb erdőkkel határos idősebb fagyedeket is tartalmazó erdőállományokat keresik fel az új fészkefoglalásokkal a fekete gólyák.

Az erdőtervek szerinti tartamos erdőgazdálkodás hagyományos elvei az elmúlt két évtizedben kiegészítésre kerültek a természetvédelmi elvárásokkal, melyek fontos eleme a hagyásfacsoportok védelme a fakitermeléssel érintett területeken.

A tudatosan és egyeztetett módon meghagyott hagyásfacsoportok a fiatalabb erdőkkel övezve is fontos szerepet ját-

ban talált új fészkek száma (összesen 12 db) annak ellenére, hogy a fészkelő párok száma alig változott.

A fészkelések sikerességét az elégséges táplálék és az időjárás befolyásolja leginkább, de a 2018-ban sikerült megfigyelni, hogy ragadozók is veszélyt jelenthetnek a felcserpedő fekete gólyákra. Tóbiás és Sára fészkrétől távol, a pörbolyi bekamerázott fészkekben június 6-án réti sas pusztította el a fészkekben lévő mindhárom fiókát, hiába próbálta távol tartani az egyik költőmadár az éhes ragadozót.

Az együttműködő felek számára fontos a be nem avatkozás elve, hiszen a madarak fészkelőhelyén elhelyezett webkamera egyedülálló lehetőséget nyújt, hogy a természetet a maga valójában és zavartalanágában figyelhessék meg az érdeklődők. A webkamerákat megfigyelő szakemberek és tudósok csak szemlélői a költés sikerességének és sikertelenségének egyaránt. Ezek az események hozzátartoznak a természet rendjéhez, melybe semmiképp sem célja beavatkozni az embernek.

Erdőgazdálkodói megállapodás a természetvédelmi kezelőkkel

A nemzeti parkoktól független természetvédelmi hatóságok megalakulását követően a fokozottan védett madarakkal kapcsolatos hatósági elvárások kiszámíthatatlanná váltak, az egyes ügyintézők szubjektív megítélésén múlott és múlik jelenleg is az erdőgazdálkodói tevékenységek végezhetősége.

Mind az eljáró hatóságok megnevezése és székhelye, mind a hatósági ügyintézői kör időszakról időszakra változott, mely miatt nem alakulhatott ki a helyi terepi tapasztalatokra építő következetes hatósági gyakorlat.

A mai magyar természetvédelmi hatóság elsősorban passzív eszközökkel kívánja a céljait elérni, melynek elsődleges eszközei a korlátozás és a büntetés.

Véleményünk szerint az aktív természetvédelem folytatásának a tények megismerésén, az összefüggések felisme-

résén és a gazdálkodói gyakorlatba történő beépítés mérőkövein kell megvalósulnia.

A Gemenc Zrt. annak érdekében, hogy erdőgazdálkodói tevékenysége tervezhető és végrehajtható maradjon, folyamatosan kereste a kapcsolatot a helyi természetvédelmi kezelést végző szerv szakembereivel, hogy közös tapasztalataik alapján megállapítsák azokat a korlátozási kereteket, melyek már teljesítik a természetvédelmi célok megvalósulását és betartásuk még tartható egy gazdálkodó szervezet számára, valamint hatósági támogatást is élvezhet.

A megállapodások fontos eleme a fészkek környezetében a térbeli és időbeli korlátozások érvényre juttatása mellett a fészkelések nyomon követése, a fészkekre vonatkozó adatok és az erdőgazdálkodás összehangolása, valamint a térbeli és időbeli korlátozások feloldása a fészkek megszűnése vagy a fészkelés elmaradása esetén.

Az elmúlt mintegy 6 év kamerával és GPS jeladóval történő megfigyeléseinek eredménye, hogy a fekete gólyák fészkelési-költési sikerességeinek tekintetében jelentős szerepe van a táplálkozóhely minőségének, a költési időszak időjárási viszonyainak, a költőpárok személyes stratégiájának, a villanyvezetékek elhelyezkedésének.

A fentihez hasonló együttműködések csak a kölcsönös bizalomra építve tudnak működni, melyek nemcsak a szervezetek vezetői között kell hogy fennálljanak, hanem a kapcsolatot tartó ügyintézők és az egymás mellett dolgozó terepi szakemberek között is meg kell ennek valósulnia.

A Gemenc Zrt. állami vagyonkezelőként, a természetvédelmi értékek fenntartásában érdekelt gazdálkodó szervezetként vállalni tudja a jogszabályokban lefektetett elvárások betartása mellett a fenti együttműködési megállapodásokban foglaltakat. Megítélésünk szerint az állami vagyonkezelői körön belül hasonló feltételekkel érdemes együttműködésre és közös munkára törekedni. 🌿

A Dunántúlon terem a legtöbb szelídgesztenye

A szelídgesztenye jellemzően októberben érik, így frissárúként megtalálható már a piacokon, az üzletek polcain; ha pedig beköszönt a hidegebb idő, az utcai gesztenyesütők-nél is megjelenik. Hazánkban a legtöbb a Nyugat- és a Dél-Dunántúlon, valamint a Börzsönyben terem belőle.

A szelídgesztenye hazánkban is honos, azonban nagyon igényes faj. Termesztéséhez speciális ökológiai követelményeknek kell megfelelni: kiegyenlített, csapadékosabb időjárás és savanyú talaj. Emiatt csak az ország néhány táján lehetséges az üzemi méretű termesztése, így a dél-dunántúli, a nyugat-dunántúli és a Börzsöny-hegységi természetfőtéjakon.

A mogoróhoz hasonlóan jellemzően kisüzemi növény. Az 1970-es években telepített, összesen mintegy 450 hektár területű áruültetvények mára szinte teljesen kipusztultak, jelentősebb méretű üzemi ültetvények nincsenek az országban. Az éves termés nagy részét ma is főként a ligetes szórványgesztenyések és a vad állományok adják.

Az árutermő szelídgesztenye-ültetvények területe a SAPS-adatok alapján mindössze 215,5 hektár, az ültetvények elsősorban a nyugat-dunántúli megyékben helyezkednek el.

Pedig a szelídgesztenye perspektivikus gyümölcsfaj, de a termesztése kockázatokkal jár. Az utóbbi másfél évtizedben egy gombás betegség, a kéregelhalás (*Cryphonectria parasitica*) járványszerűen tizedeli a fákat.

Mellette néhány éve megjelent a szelídgesztenye gubacsdarázs (*Dryocosmus kuriphilus*), amely szintén komoly károkat képes okozni. Hatékony és tartós eredménnyel járó védekezés egyelőre egyik károsító ellen sincs, bár a szelídgesztenye gubacsdarázs természetes ellenségének (a hazánkban nem honos *Torymus sinensis* fürkészarázsfa-jának) beültetésével kapcsolatos vizsgálatok ígéretes eredményeket mutatnak.

Az országos éves termésmennyiség 200-500 tonna közötti, mely a kevés számú üzemi ültetvénynek és a termesztéstechnológiai fejlesztések hiányának tudható be. Exportunk elhanyagolható, azonban jelentős a feldolgozóipari igény, így behozatalra szorulunk. Az import évente 1000-2500 tonna között mozog, jellemzően Olaszországból.

Forrás: NAK

Fotó: Magyar Mezőgazdaság

Inváziós fafajaink magyarországi története II.

A kései meggy

Korda Márton – egyetemi tanársegéd, SOE EMK NTVI

Az özönnövények által okozott természetvédelmi, gazdasági és humán-egészségügyi problémák jól ismertek, azokat a szakembereknek ma már nem kell bemutatni. Az elterjedtebb inváziós növényfajok sikerének biológiai háttere egyre jobban feltárt, az ellenük való védekezés módszertana egyre több faj esetében kidolgozott, sőt egyre több jogszabály igyekszik nemzeti és uniós szinten is a probléma egyes szegmenseit kezelni. A felismerés ellenére a Magyarországon is gondot okozó özönnövények hazai története jellemzően alulkutatott. A közelmúltban lezajlott kutatás fontosabb, illetve érdekesebb eredményeinek rövid összefoglalását kívánom az *Erdészeti Lapok* olvasói elé tární cikksorozatunk keretében. A jobb olvashatóság érdekében az irodalmi hivatkozások szerepeltetésétől e helyütt eltekintek, de minden alább szerepeltetett állítás irodalmi forrása a *Tilia* folyóirat XIX. számában tételesen megtalálható.

Kezdetek

Az Észak-Amerikából az 1620-as években Európába hozott kései meggy első hazai adata 1808-ból, a keszthelyi Georgikon kertjéből származik. A keszthelyi ültetés azonban minden bizonnyal kuriózumnak számított, nem volt közismert példa. Erre utal, hogy a faj első – nyomtatásban megjelent – említése csak 73 évvel később látott napvilágot az *Erdészeti Lapok*ban, és ekkor is csak mint honosításra érdemes fafajt tárgyalták, hazai tapasztalatok nélkül. A századfordulóig erdészeti témában csak külföldi vonatkozásokat olvashatunk.

Ugyanekkor a kertészek a gyakorlatban is megkezdtek a kísérleteket e fajjal, az erre vonatkozó első adatok 1886-ból származnak Hunyad megyéből. A századfordulóig megjelenő néhány említés arra enged következtetni, hogy a kertészek, ha nem is gyakran, de ültették.

Erdészeti célú honosításának első lépései

A kései meggy erdészeti céllal végzett első telepítésére a gödöllői homokon 1902-ben létrehozott fenyőkísérleti telepen került sor. A faj történetében a gödöllői kísérlet mindig is központi szerepet játszott. A későbbi elterjesztését gyakran az itt szerzett pozitív tapasztalatokkal indokolták, és az itt begyűjtött szaporítóanyaggal végeztek. Gödöllő mellett ekkortájt ültették még a Kalocsai Érseki uradalom erdeiben és Deliblaton is, de mindkét esetben kifejezetten kísérleti céllal. Ugyanekkor a kertészek egyre gyakrabban alkalmazták mint díszfát.

A pozitív gödöllői tapasztalatok és az első elvadulások

A gödöllői ültetést követően meglepően korán, már 1908-tól publikálni kezdték a tapasztalatokat. Felkarolása szempontjából a legfontosabb, hogy „sivár homokon” is sikerrel ültethető, de lényeges az is, hogy a fenyőfajok védőállományaként jól alkalmazható.

Megfigyelték a vadkár hiányát is, melyet a faj mérgező mivoltával magyaráztak. Továbbá beszámolnak jelentős mennyiségű spontán kelt újulatról is. A pozitív tapasztalatok arra sarkallták a gödöllői erdészeket, hogy a faj nagyobb arányú felkarolását és a kísérletek kiterjesztését célozzák meg, vagy ahogy Kallina Károly fogalmaz: „Ezen szempontból indult ki a gödöllői m. kir. erdőhivatal is, midőn el nem mulasztotta, hogy a mult évben beállott meggytermést összegyűjtve, azt az alárendelt erdőgondnokságoknak a kísérletek folytatására szétküldje.”

Invázióbiológiai szempontból a fenti megfigyelések legfontosabb üzenete, hogy a kései meggy már 5–7 éves korában jelentős mennyiségű újulatot produkál. Az, hogy az erdészeti hasznosítás terén mindig is nagy kihívást jelentő „silány” homokon a faj nemcsak megmarad, hanem szépen fejlődik és természetesen újul is, tökéletes garancia volt arra, hogy homokvidékeink fásításában jelentős szerephez jusson.

A két világháború között kezdetét veszi erdészeti felkarolása

Az első világháború után elsőként Roth Gyula kezdett ismét foglalkozni a fajjal. 1920-ban, az Országos Erdészeti

Nagy számban megjelenő terméseit a madarak hatékonyan terjesztik.

Egyesületben tartott előadásában így fogalmazott: „Felemlítem a *Prunus serotinát*, amely nagyobb mérvű telepítésre is ajánlható”.

Ezzel egybecseng Kaán Károly helyettes államtitkár rendelete is, mely felhívja az erdészeti csemetekertek kezelőit többek között a kései meggy szaporítására is. A rendelet megjelenése tehát mérföldkő a faj erdészeti felkarolása kapcsán, hiszen innentől kezdve szerepe a lokális telepítési kísérletek szintjéről, állami elvárásokon alapulva, országos szintre emelkedett. Ennek megfelelően az 1920-as évek első felében az állami csemetekertek el is kezdték nagyobb tételben szaporítani.

Magyar Pál az ekkortájt meginduló szikfásítási kísérleteibe is bevonta, de gyorsan megbizonyosodott, hogy erre a termőhelyre nem való.

A fentiek ismeretében nem meglepő, hogy az 1930-as évektől egyre határozottabban kezd körvonalazódni a kései meggy erdészeti szerepe, vagyis

a homokterületek erdősítéseinek védő-állományaként, illetve második lombkoronaszintként való alkalmazása.

Egyre gyakrabban olvashatunk beszámolókat a tényleges alkalmazásáról, melyekben gyakran tesznek említést spontán terjedéséről is. Így arról olvashatunk, hogy „Ahol egyszer megtelepítettük, ott újabb ültetésről nem kell gondoskodni, mert a madarak mindenfelé elhurcolják a magját” vagy arról, hogy „mindenfelé magától felverődik”, illetve arról, hogy „természetes úton bőven szaporodik” stb.

A faj később kibontakozó inváziójával leginkább érintett területek közül a Duna–Tisza közén és a Nyírségben egyaránt az 1930-as években kezdték meg alkalmazását.

Ebben az időszakban a kertészeti irodalomban csak elvétve említik a fajt, de az mindenesetre kiderül, hogy utcafásításokban alkalmazták. A második világháború után alkalmazása tovább fokozódik, megjelenik az erdőn kívüli fásításokban is.

Az erdőgazdálkodás mikéntjét hosszú ideig meghatározó utasításokban túl nagy hangsúlyt nem kap a faj, de mindenesetre feltűnő, hogy amíg 1949-ben még csak a homoki termőhelyeken kísérletre érdemes fajként jelenik meg, addig az 1951-es utasításban már a homoki erdők második szintjének kialakítására mint alkalmazandó eljárást ajánlják.

Az erdőn kívüli fásításokban először az 1950-es évek elején kapott szerepet a sopronhorpácsi erdősávrendszerben, ahol a második lombkoronaszintben és a cserjeszintben is alkalmazták.

Nagyobb arányú ültetése az 1950-es évek első felében kezdődött meg, amit

számos cikk bizonyít. Így Magyar Pál a nyírségi kocsányos és vörös tölgyesek, illetve fenyvesek alsó koronaszintjének kialakítására javasolja, *Babos Imre*, illetve *Roller Kálmán* hasonló céllal a Duna–Tisza közti homokra ajánlja, míg *Lesznyák József* a debreceni erdőpuszták átalakítása kapcsán a létrehozandó akácosokban szán neki szerepet.

Az 1950-es évek közepétől megkezdődik a dunántúli alkalmazása is, igaz ekkor még csak kis mértékben, akácosok második szintjeként.

Az évtized második felében homokon már egyenesen „nélkülözhetetlenek” tartják, és úgy ítélik meg, hogy „Semmi kétség nem fér[...] a kései meggy üzemi méretű telepítésének sikeréhez”.

Homoki alkalmazását egyre több kritika éri, de más termőhelyekre még javasolják

Érdekesség, hogy a kései meggy meglehetősen hosszú nyúlt felkarolási szakaszát követően, amikor alkalmazása kezd napi gyakorlattá válni, megjelennek az első olyan írások, melyek a vele kapcsolatos problémákról is beszámolnak.

Például *Vlaszaty Ödön* és *Járó Zoltán* 1960-ban a gödöllői tapasztalataik alapján kijelentik, hogy gyengébb talajokon fejlődése nem kielégítő, sőt a 30–40 éves példányok a jobb termőhelyeken is pusztulni kezdenek.

Magyar Pál *Alföldfásítás* címmel ugyanekkor megjelent kétkötetes könyvében ugyancsak a gödöllői tapasztalatokra hivatkozva azt is kifejti, hogy „a jobb helyeken a második és harmadik szintben túl sűrű bozótot képezhet, ami már kellemetlenné, terhessé válhat”.

Így az ő írása az első, mely a kései meggy tömegszaporodását negatívumként említi. Kijelenti azt is, hogy „Annál viszont igényesebbnek tűnik, hogy száraz, rossz homokon akár mint védőállomány, akár pedig mint cserjeszint szerepeljen. Áll ez különösen a száraz meszes homokra.” Könyvében nem is fogalmaz meg javaslatot a faj homoki alkalmazásával kapcsolatban, tehát az alföldfásításban nem szán neki szerepet. Felhasználását azonban nem veti el teljesen, alkalmazásának lehetőségét a következők szerint látja: „Bevezetése a közép-európai bükkös-tölgyes övbe, termőhelyi igényeinek szem előtt tartása mellett, bizonyos mértékben mint a bükk helyettesítője, mint az erdefenyves vagy a tölgyes alsó szintje, vagy mint elegyfa a különböző telepítések és természetes újulatok hézagaiban, vagy erdőszegélyek és tűzvédő sávok létesítéséhez az erdők választékának és értékének emelését, gazdagabbá tételét jelentené.” Magyar Pál ez utóbbi ajánlása sosem vált gyakorlattá.

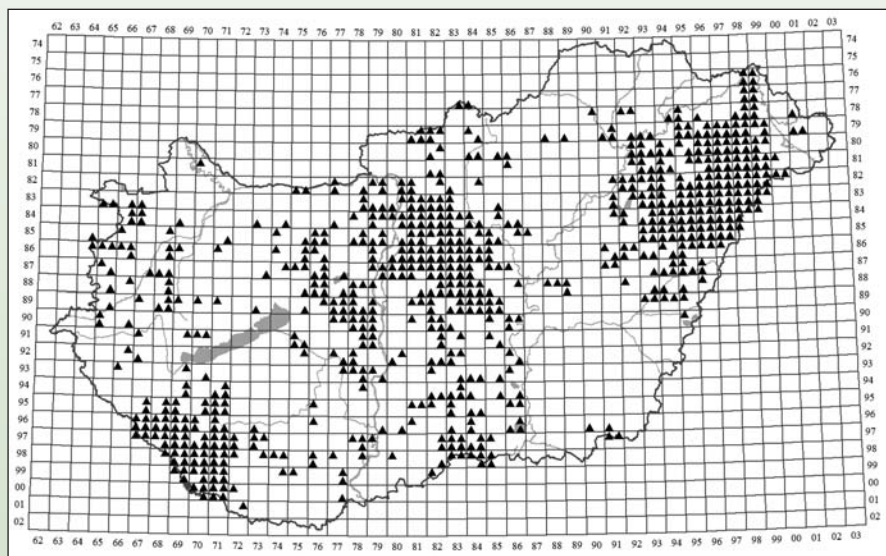
A faj inváziója által leginkább sújtott három terület közül Belső-Somogyban és a Dunántúl nyugati részén az 1960-as évek elején kezdték meg alkalmazását. Erről a hatkötetes „Danzky-féle zöld könyvek” Nyugat-Dunántúl Erdőgazdasági Tájcsoporthoz tartozó kötetéből értesülünk, mely szerint „Csemete-termelését 1961-ben kezdtük meg, a további csemetenevelés lehetősége biztosítva van.”

Alkalmazását az érintett tájakon is elsősorban az akácosokba javasolja. *Danzky* műve kapcsán feltétlenül említést érdemel, hogy meglepően alárendelten tárgyalja a Duna–Tisza közén, és említés szintjén sem jelenik meg a Tiszántúlon.

A száraz homoki termőhelyeken tehát körvonalazódik a bukása, de a szakma továbbra is keresi az alkalmazási lehetőségeket. Erre példa *Majer Antal* 1968-ban kezdett fafaj-összehasonlító kísérlete a nagylózi Haraszt-erdőben (kavicson), ahová a kései meggyet is ültették soros elegyítéssel. Tíz évvel később publikálta az első eredményeket, melyek meglehetősen hasonlítanak a Gödöllőn tapasztaltakhoz: „dacára annak, hogy háromszor visszavágtuk mégis – olyan erőszakos növekedésű, hogy visszavetette a fájok növekedését”.

Összességében kijelenthető, hogy a klasszikus erdőművelési feladatok kapcsán feltűnően csökkent a jelentősége.

Az erdőn kívüli fásításokban azonban gyakran jut szerephez. Az 1960-as

A kései meggy aktuális előfordulása hazánkban (Forrás: Magyarország Flóratérképezési Adatbázisa, SOE Növényteni és Természetvédelmi Intézet, Sopron)

Akácos kései meggy második szinttel a nagylőzsi kísérleti területen

és 1970-es években egyre nagyobb hangsúlyt kapó zöldövezeti fásításokban dekorativitása miatt szívesen alkalmazták, de egyre gyakrabban említik a vadvédő sűrűk fontos elegyeként is. Vizsgálták meddőhányókon való alkalmazását is, de hamar kiderült, hogy erre a célra alkalmatlan.

Egyre gyakrabban vadul el, már természetvédelmi vonatkozásait is tárgyalják

Az 1980-as évek elejétől sorra jelennek meg az elvadulásáról tudósító cikkek, elsősorban a nagyobb arányú ültetésével érintett tájakról, és leginkább kultúrerdőkből (fenyvesekből, akácosokból). Ennek mértékére jellemző, hogy Bartha Dénes 1990-ben már „teljesen meghonosodott” fajként említi.

1996-ban Gencsi Zoltán az *Erdészeti Lapok* hasábjain publikálta az első olyan cikket, mely a kései meggyet mint veszélyeztetett tényezőt tárgyalja a homoki tölgyesek kapcsán. Ettől kezdve napjainkig rendszeresen említik károkozását az erdőssztyepp-erdőkből, sőt a 2000-es évek közepére már az erdőssztyepp általános veszélyeztető tényezőjévé vált, de más élőhelyek kapcsán is említésre kerül.

Erdészeti jelentősége ekkorra már csaknem megszűnt, de esetenként publikálnak még az alkalmazása mellett érvelő cikkeket is.

Az ezredfordulón messze túlsúlyba kerülnek a természetvédelmi problémákat tárgyaló írások. Bartha Dénes 2000-ben publikálja a hazai flóra fekete listáját, melyben a kései meggyet az „agresszíven terjedő (invazív) fajok” között tárgyalja. Szmorad Ferenc ha-

sonló megállapítást tesz, és kijelenti, hogy „*Biológiai szempontból [...] erősen kifogásolható a [...] jelenléte, alkalmazása*” Ezzel Szmorad Ferenc írása mérföldkőnek tekinthető, hiszen ő az első, aki – 192 évvel a faj hazai megjelenését, illetve 98 évvel első nagyobb arányú ültetését követően – a kései meggy alkalmazását általánosságban elveti, és mindezt természetvédelmi szempontokkal magyarázza.

Kezdetét veszi a természetvédelmi célú irtása

2001-ben a faj története újabb mérföldkőhöz érkezik, ugyanis ekkor került sor először az első természetvédelmi célú irtására, konkrétan a barcsi borókásban. Ettől kezdve napjainkig egyre gyakrabban olvashatunk beszámolókat a faj irtásáról a természetvédelem és az erdőgazdálkodók részéről egyaránt.

Az erdészeti alkalmazás bukásának okait a faj szakértője, Juhász Magdolna 2004-ben az alábbiak szerint foglalta össze. „*A kedvező hatásokra vonatkozó reményeket azonban a gyakorlat általában nem igazolta, és a nem várt káros hatások messze felülműlják a faj esetleges hasznát. ... A gyakorlati erdőgazdálkodás szempontjából a kései meggy egyértelműen gyomnövénynek minősül, amely nehezíti az erdőművelést. ... Összességében megállapítható, hogy a kései meggynek nincs olyan felhasználási területe, amely indokolná jelenlétét, minden alkalmazási területen kiváltható más, őshonos vagy ártalmatlan idegen fajjal.*”

A faj által okozott fokozódó károkozást számos cikk igazolja, melyekből az a tanulság is levonható, hogy a faj inváziójának jelentős kibontakozása

még kialakulóban van. Juhász Kocsis Melinda és Bagi István megfogalmazásában: „...különös aggodalomra ad okot – hogy a ma tipikus, még viszonylag háborítatlan, erdőssztyepp jellegű homoki tájban a *P. serotina* terjedésének semmilyen természeti akadálya (a propagulum-források távolságán kívül) nincs.” Ennek számszerűsítésére a MÉTA térképezés eredménye lehetőséget biztosít, mely szerint az erdőssztyepp-erdők 15%-át veszélyeztette 2008-ban.

Ugyancsak a fokozódó invázió kibontakozására utal Verő György, a nagy-kőrösi erdő kapcsán 2011-ben: „*Egyes helyeken a teljes cserjeszintet képes elfoglalni, viszont a legfelső koronaszintbe a célterületen nem hatol be. Ebből azonban nem következik, hogy nem is képes rá, elképzelhető, hogy csak nem telt el elég idő inváziója kezdete óta.*”

2007-től több jogszabály is korlátozza alkalmazását

A 2000-es évek végén a kései meggy történetében újabb kimagasló eseményekre került sor, nevezetesen több jogszabály is kihirdetésre került, melyek a faj inváziós státuszát rögzítik, s az ellene való küzdelmet elősegítik.

A sorban elsőként a 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet jelent meg, mely a Natura 2000 gyepterületeken írja elő a faj visszaszorításának szükségességét. Egy évvel később a 346/2008. (XII. 30.) Kormányrendelet a fás szárú növények védelméről című jogszabály jelent meg, mely kötelezi a faj előfordulásával érintett ingatlan használatját, hogy az inváziós fás szárú növények továbbterjedését megakadályozza. A jogszabályt 2012-ben jelentősen szigorították, melynek értelmében már nem lehet alkalmazni, elpusztult egyedeit mással kell pótolni. (Sajátossága, hogy a jogszabály hatálya az erdőkre nem terjed ki.)

2009-ben inváziós mivolta már törvényi rangon is kimondásra került, amikor az erdőtörvény, illetve annak végrehajtási rendelete az intenzíven terjedő fajok közé sorolta.

Az akácokban is kárt okoz

Ahogy azt fentebb láthattuk, a klasszikus erdőművelési feladatok kapcsán sorra kudarcba fulladt a faj alkalmazása, de ez az akácok kapcsán még nem került kimondásra. Erre 2012-ig kellett várni, amikor is Nagy Antal az *Erdészeti Lapok*ban a témában publikált.

Megállapítja, hogy „*Hazánk homok alapú talajain a kései meggy gyakor-*

A kései meggy spontán betelepült egyedei sűrű cserjeszintet alkotnak egy vörös tölgyesben (Nagylózs)

latilag mindenütt elterjedt és tovább terjed, minden szinten veszélyezteteti egyéb faállomány létét, produktivitását.” A faállományok veszélyeztetését a kései meggy gyökérváladékainak allelopátiás hatásában látja, mely tapaszt

alatai szerint akár az akác pusztulását is okozhatja. A probléma megoldása kapcsán úgy ítéli meg: „Tudomásul kell venni, hogy akácot csak úgy lehet eredményesen nevelni, ha a kései meggyet az akácosból kiirtjuk. ... Ha akác-

rönköt is akarunk termelni és nem csak rüdfát, akkor ki kell irtani a kései meggyet.”

Nagy Antal cikke azért bír nagy jelentőséggel, mert az erdészeti szaksajtóban ez az első olyan írás, mely az általa okozott problémákat kifejezetten gazdasági oldalról elemzi. Ez a faj visszaszorításának szükségessége kapcsán minden bizonnyal kellően nyomós érvnek tekinthető a gazdálkodó szemszögéből is.

A fentiek egyértelműen mutatják, hogy az erdész és természetvédő szakmák a kései meggyel kapcsolatban, ha nem is azonos okok miatt, de határozottan közös álláspontra helyezkednek, mely röviden így foglalható össze: a kései meggyet vissza kell szorítani, terjedését meg kell gátolni.

Ennek természetvédelmi indokoltságát igazolja egy 2017-ben készült felmérés is, melynek tanulsága szerint hazánk védett, illetve Natura 2000 területein a legtöbb gondot okozó inváziós növényfajok között a kései meggy a 16. helyen szerepel.

Fotók: **Korda Márton**

Problémamegoldások az erdőgazdálkodás gyakorlatában

Erdőgazdálkodás határon innen és határon túl címmel rendezett konferenciát az MTA Pécsi Területi Bizottsága Agrártudományok Szakbizottságának Erdészeti és Vadgazdálkodási Munkabizottsága 2018. november 12-én, a Magyar Tudomány Ünnepe program-sorozathoz kapcsolódóan.

Az MTA pécsi székházában jelentős érdeklődés mellett zajló szakmai rendezvényen a munkabizottság elnöke, *Keszi László*, a Mecsekerdő Zrt. vezérigazgatója köszöntötte a résztvevőket. A konferenciát *dr. Lénárd László* akadémikus, az MTA Pécsi Területi Bizottságának elnöke nyitotta meg.

A prezentációkat „tömelletti”, terepen dolgozó erdőmérnökök tartották, ezzel is erősítve a munkabizottság egyik fő alapvetését, amely szerint a problémák megoldását nem elegendő a kutatóműhelyekben keresni.

A Magyar Tudomány Ünnepeének 2018-as mottója: „HATÁRTALAN TUDOMÁNY”, így az előadók között hazánk jelenlegi földrajzi határán túlról érkező szakemberek betekintést nyúj-

tottak az Erdély területén folyó erdőgazdálkodás természeti adottságai, valamint jogi keretei közé.

Kádár Tibor-Sándor a Zetelakai Erdészeti munkatársa *A németországi Forest Expert Program tapasztalatai a hazai és az erdélyi erdőgazdálkodás tükrében* címmel tartott előadást, amelyben kiemelte, hogy a német gyakorlat szerint az erdővel foglalkozó szakemberek magas társadalmi elismertséggel bírnak, munkájukat hatékonyan, a technika legújabb vívmányainak felhasználásával végzik.

A romániai erdőgazdálkodás aktuális kihívásai mellett Hargita megye érintetlen erdeinek helyzetét *dr. Melles Előd*, a Gyergyószentmiklósi Erdészeti munkatársa ismertette, kitérve a román jogi szabályozás összetettségére, a hosszú távra tekintő stratégiai tervek hiányára, valamint bemutatta az érintetlen erdőterületek osztályozását, nyilvántartási rendszerét és annak bővítését célzó terveket.

Dr. Molnár Dénes, a Mecsekerdő Zrt. erdőgondnoka *Újulatvizsgálatok a Szászvár 39F erdőrészletben* című pre-

zentációja során a felmérések eredményeit ismertette, kiemelve, hogy az aktuális adottságokat tekintve a finom belenyúlások (lékek) nem segítik elő az elegyes állományok létrehozását a bükk jelenléte, dominanciája mellett.

Az erdőfelújításokban előforduló pajorkárok megelőzésére szolgáló új technológia ígéretes kísérleti eredményeit és az alkalmazott szereket is bemutatta a Zalaerdő Zrt. nyugalmazott erdőmérnöke, *Bodor György*.

A Mecsekerdő Zrt. munkatársai közül *Németh László* erdőgondnok a Pécsváradi Erdészeti területén jelen lévő inváziós fajokat és az ellenük alkalmazott irtási technológiákat, míg *Burián Endre* erdőgazdálkodási és természetvédelmi osztályvezető a drón használatának tapasztalatait, eredményeit mutatta be az erdőgazdálkodói gyakorlatban, kihangsúlyozva az eszköz további széles körű alkalmazási lehetőségeit.

Dr. Varga Tamás, a Mecsekerdő Zrt. üzemtervezési osztályának vezetője *Állománynevelés újragondolva – türingiai tapasztalatok alapján* című előadásában a növénytér szabályozásán alapuló állománynevelések lehetséges ökonómiai, ökológiai hatásait ismertette, hangsúlyozva a német gyakorlat által elért eredmények hazai hasznosításának lehetőségét, szükségességét.

Forrás: *Mecsekerdő Zrt.*

Erdész kitüntettek október 23-a alkalmából

Elismeréseket adtak át a nemzeti ünnepen az Agrárminisztériumban

Október 19-én volt az 1956-os Forradalom és Szabadságharc Emlénapja alkalmából rendezett ünnepélyes megemlékezés az Agrárminisztériumban, melyen számos erdész, vagy az erdészeti ágazatban dolgozó kollégánk vehetett át kitüntetések.

1956 azt tanítja számunkra, hogy a szabadság akkor nyer értelmet, ha céljainkon túlélve, félelmeinket meghaladva képesek vagyunk cselekedni hazánk jövőjének formálásában – jelentette ki Nagy István agrárminiszter.

Ünnepi beszédében az agrárminiszter kiemelte, a forradalmunk és szabadságharcunk öröksége arra kötelez bennünket, hogy mi is a jövő felé forduljunk, formáljuk és tovább gyarapítsuk szellemi, lelki és nemzeti hagyományainkat. Nagy István szavai szerint 1956 hősei példát mutattak a hitért folytatott harcban, alázatosak voltak a hatalom gyakorlásában és könyörületet tanúsítottak minden egyes emberrel szemben.

Az ünnepi beszéd után a tárcavezető összesen 66 személynek adományozott állami elismerést az 1956-os Forradalom és Szabadságharc Emlénapja alkalmából.

Életfa Emlékplakett arany fokozata kitüntetést kapott

Olaszy István, a Kiszalföldi Erdőgazdaság Zrt. nyugalmazott erdőművelési csoportvezetője, hat évtizede az erdőtelepítésben, az erdőművelési eljárásokban végzett kimagasló tevékenységéért, életútja elismeréseként.

Dr. Solymos Rezső akadémikus, az Erdészeti Tudományos Intézet kutatóprofesszora, címzetes egyetemi tanár, a több évtizede az erdészeti szolgáltatásban végzett korszerű erdőnevelési irányelvek és technológiák kidolgozásáért, kiváló oktatási tevé-

kenységéért, életútja elismeréseként. Kitüntetését fia, ifj. dr. Solymos Rezső vette át.

Életfa Emlékplakett ezüst fokozata kitüntetést kapott

Béres Sándor, a Gemenci Erdő- és Vadgazdaság Zrt. nyugalmazott erdőszervezetője három évtizedes elkötelezett erdészeti tevékenységéért, a Bédai Erdészetben végzett kiváló vezetői munkájáért.

Horváth Lajos Miklós, a Vértesi Erdő Zrt. nyugalmazott kerületvezető erdésze négy és fél évtizede az erdőfelújítások szervezésében, a bányaudvarok újraerdősítésében végzett kimagasló munkájáért, közéleti tevékenységéért.

Nagy Imre, az ÉSZAKERDŐ Zrt. Hegyközi Erdészeti Igazgatóság nyugalmazott fahasználati műszaki vezetője négy évtizedes kiváló erdészeti tevékenységéért, vezetői munkájáért, társadalmi szerepvállalásáért, életútja elismeréseként.

Sztójkov Demeter, a NYÍRERDŐ Zrt. nyugalmazott főrevizora öt évtizede az állami tulajdonú gazdasági társaság és erdővagyon védelmét szolgáló kiváló ellenőri és tényfeltáró munkájáért, a Felügyelő Bizottságban ellátott tevékenységéért.

Életfa Emlékplakett bronz fokozata kitüntetést kapott

Adamik Tiborné, az Ipoly Erdő Zrt. Berceli Erdészetének nyugalmazott vezető könyvelője a cserhádi állami erdőgazdálkodás eredményességét és ügyvitelét támogató informatikai rendszerek fejlesztésében végzett kiváló tevékenységéért.

Greguss László Géza, a volt Vas Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatóság nyugalmazott fő-erdőfelügyelője a kiszalföldi erdőgazdálkodásban végzett kiváló tevékenységéért, az új erdőtulajdonosok támogatásáért, természetfotós munkájáért, életútja elismeréseként.

Hegyi Károly, a Bakonyerdő Zrt. nyugalmazott területvezető erdésze több mint négy évtizeden át a kolontári erdő szerkezetátalakításában végzett kiemelkedő tevékenységéért, az erdőfelújításokban elért eredményeiért.

Miniszteri Elismerő Oklevelet kapott Ács László, a Mecsekerdő Zrt. területvezető erdésze a Sásdi Erdészeti területen az erdőfelújításokban, az erdőművelési közmunkaprogramban végzett kimagasló munkájáért, vadászati tevékenységéért.

Balogh Péter, a Piramita 2001 Bt. területvezető erdésze kiváló erdészeti

tevékenységéért, a kelet-bakonyi erdőkben végzett rekultivációs erdőtelepítések kivitelezéséért.

Becker Mária, a NEFAG Zrt. Mono-ri Erdészeti pénztárosa, adminisztrátora kitüntetésben részesült négy évtizede az erdészeti szolgálatában végzett kiváló pénztárvezetői és tárgyeszköz-kezelési tevékenységéért, program-szervezői munkájáért.

Szemerics Antal, a Szombathelyi Erdészeti Zrt. Szentgotthárdi Erdészeti fahasználati előadója három évtizede a fahasználati és kereskedelmi területen

végzett kiváló munkájáért, ügyviteli tevékenységéért.

Dr. Vidóczi Henriett, a SEFAG Zrt. Iharosi Erdészeti erdőművelési ágazatvezetője az erdészeti növényvédelem területén, különösen a cse-rebogárfajok elleni eredményes munkájáért, az erdőtelepítésben és -felújításban végzett kiváló tevékenységéért.

Az Országos Erdészeti Egyesület szívből gratulál a kitüntetett kollégáknak!

Forrás: AM Sajtóiroda, FATÁJ Online

Fotók: Kovács Zoltán/AM

„Selmec, téged soha nem feledtünk”

Alma materünk 100 évvel ezelőtt indult el Selmechányáról új „hazát” keresve. Ebből az alkalomból az utódintézmények megemlékezési programsorozatot szerveznek. A programsorozat egyik elemeként a Soproni és a Miskolci Egyetem nosztalgiavonatot indít Selmece amelyre invitálunk minden akadémiai örököst, balekot, firmát, veteránt, és ultra supra veteranissimust.

Megemlékezni hívunk mindenkit a dicső selmeci időkről, tisztelegni az ősi alma mater előtt, köszönetet mondani a városnak, és azoknak az embereknek, akik jelenleg más történeti környezetben is tisztelik és vigyázzák, a Selmeci Akadémia Örökségét.

További információkkal állunk rendelkezésre a selmecakademia100@gmail.com e-mail-címen vagy a <http://sopronselmec100.uni-sopron.hu> weboldalon.

Találkozzunk Selmecen!

a Szervezők

Elektromos terepjáró az erdőben!

Az UTV használat lehetőségei az erdőgazdálkodásban

November elején az Ipoly Erdő Zrt. Váci Erdészetiének munkatársai közreműködésével szakmai terepi bemutatót szervezett az Erdészeti Lapok Szerkesztősége az NRG CAR Kft. által forgalmazott *HiSun Vector E1 4WD* elektromos meghajtású UTV erdészeti felhasználásának kipróbálása céljából.

De mi is az az UTV? Az angol rövidítés a *Utility Task Vehicle* durva magyaráttással *hasznos feladatra szánt járművet* jelent, amely konkrét lehatárolás a szabadidős felhasználással szemben. Vagyis az UTV, így a *HiSun Vector E1* is, igazi munkagép!

Az UTV-ék nem quadok, bár első ránézésre valóban azok alapjait fedezhetjük fel. A quad azonban egy négykerekű terepmotor semmi több, míg az UTV-k a komoly terepjáró képességek megtartása mellett, kifejezetten egy-egy gazdálkodási ágazat – erdészet, vadászat, halászat, agrárium – speciális igényeinek megfelelően alakíthatók ki.

Közös jellemzőjük, hogy méreteiktől függő kapacitással, a billenthető platók miatt teherszállításra is alkalmasak, és számos kiegészítővel – csörlők, hótölőlapát, munkafények, vonószerkezet stb. – is felszerelhetők.

Az erdészeti alkalmazhatóságuk a hazai erdőgazdálkodás gyakorlatában azonban mindaddig nyitott kérdés volt, egy-egy szakmai kiállításon figyelhetünk fel csak a járművekre. Most a Naszály északi oldalának cseppet sem könnyű terepén lehetőség nyílt a valódi tulajdonságok megismerésére és a tapasztalatok összegzésére.

A *HiSun Vector E1 4WD* különlegessége és értéke is egyben a 100%-os elektromos meghajtás. Ma még talán kicsit idegenkedve néz a nagy teljesítményű dízel terepjárókra szocializálódott ágazat egy akkumulátorok hajtotta terepjáróra, de ez a meghajtási rendszer a jelenben már a jövőt képviseli!

A megfelelő műszaki tulajdonságokon túl, a bekerülési költség mellett, az üzemeltetési és fenntartási költségek a legjelentősebb kalkulációs tételek egy gépbeszerzés során. Az elektromos meghajtású UTV-k, így a *HiSun Vector E1* esetében is, ezek rendkívül alacsonyak.

Egyrészt a hagyományos terepjárókkal szemben kvázi elhanyagolható az üzemanyag költség. A beépített, digitálisan vezérelt töltők 5-6 óra alatt töltik fel sima hálózati elektromos áramról a teljesen lemerült akkumulátorokat, melyek hozzátétőlegesen 1000-1200 feltöltési-lemerülési ciklust bírnak el. Másrészt a karbantartási, szervizelési költségek – a futóművek időnkénti átszírozásain kívül – ugyancsak minimálisak. Ezek pedig a mai költségérzékeny gazdálkodásban nem utolsó szempontok!

A hatótávolság az erdészeti ágazatban kényes kérdés. A közúton(!), terepen egyaránt használható *HiSun Vector E1* névleges hatótávolsága eléri a 80 km-t, ami természetesen nehéz terepen, vagy állandó nagy sebességgel közlekedve arányosan csökken.

Anélkül, hogy elmerülnénk a további műszaki részletekbe – erről bőszeges információt ad a keretes táblázat – a terepi bemutató tapasztalatai alapján elmondható, hogy a HiSun mindenhol megállta a helyét. Akár kifejezetten nagy lejtőszögű, köves hegygerincen kellett felkapaszkodni, akár mély, agyagos-sáros dagonyán kellett átkelni, vagy az újulat között finomabban manőverezni.

A Váci Erdészet kollégáinak véleménye szerint lenne gyakorlati haszna az erdészeti ágazatban az elektromos UTV-k üzemszerű alkalmazásnak, főleg vegyes használatban, olyan szakmai feladatok során, amikor egyszerűen nem éri meg a költségesebb üzemeltetésű dízel terepjárókat igénybe venni.

A szélesebb körű használatához érdemes lenne az elektromotor és az akkumulátorok teljesítményét még tovább növelni és zárt, időjárásbiztos kabinfelépítményt alkalmazni.

A forgalmazó a *HiSun Vector E1* esetében a kabinra már kész megoldásokkal rendelkezik és a kínai gyárban található innovációs-kutató részleg által fejlesztésre kerülő új Vectorok esetében a további teljesítménynövelés is komoly fejlesztési cél, a versenytársakhoz képest jobb árelőny megtartása mellett.

MEGHAJTÁS

Motor	48V AC aszinkron
Névleges teljesítmény	7,5 LE / 5,5kW (max. 27 LE)
Elektromos rendszer	48V DC
Akkumulátorok	Gondozásmentes, Discover EVGT6A-A, 8x6V (12,4kWh)
Töltőberendezés	Fedélzeti, DeltaQ
Vezérlőelektronika	450 A (48V) Sevcon GEN4 regeneratív fék
Sebességváltó	Fő seb.váltó: Előremenet-Üres-Hátramenet – 3 sebesség: Magas-Alacsony-Közepes – 4x4 drive Első zárral

MÉRETEK

Hossz	2800 mm
Szélesség	1550 mm
Magasság tetővel	1880 mm
Tengelytáv	1850 mm
Külső fordulósugár	3400 mm
Plató mérete	1300 x 780 mm (Sz x H)
Oldalfal magassága	260 mm

TELJESÍTMÉNY

Ülések	2
Menetkész tömeg	550 kg
Max. sebesség	40 km/h
Hatótáv	80 km (síktal terepen, 20 km/h átlagsebességnél)
Mászóképesség	30%

EGYÉB

Max. vontatható tömeg	275 KG
Első felfüggesztés	Tekercsrugó hidraulikus lengéscsillapítóval
Hátsó felfüggesztés	Tekercsrugó hidraulikus lengéscsillapítóval
Fékek	Hidraulikus tárcsafékek
Kézifék	Független
Gumiabroncsok	Első: 230/80-12; Hátsó: 255/70-12

KERET / ALVÁZ

Keret	Hegesztett alváz, anti-korróziós kezeléssel
Motorháztető	TPO

Fenntartható és hatékony bioökonómia a francia erdőkben II.

Egy konferencia margójára...

Dr. Somogyi Norbert – tudományos főmunkatárs, NAIK

A francia nemzeti agrárkutatói intézet, az INRA évente több alkalommal tart olyan nyilvános tematikus rendezvényeket, ahol a fő cél egy adott kutatási terület eredményeinek és kihívásainak megismertetése a szakmai előképzettséggel rendelkező közönséggel. A már közel tíz éve futó „innovációs keresztutak” nevű rendezvény-sorozat az évek alatt mind strukturáltabb formát vett föl, az egyes események ma már nagyobb tematikus blokkokba tagozódnak be.

Az energetikai és építési célú fahasználat helye az erdőgazdálkodásban

Nagyon jelentős kérdés az, *hol van a helye az energetikai célú fahasználatnak az erdőgazdálkodásban, milyen hatással van rá?*

A ma kitermelt faanyag jelentős része ipari/bútor fának nem hasznosítható, ezzel kell valami hasznos dolgot csinálni, de pl. a kéreg még ma sem hasznosítható sokszor másra, csak égetésre, noha vannak innovatív fölhasználási elképzelések.

Az ipari és bútorfá helyzete sok tekintetben rendezett, hiszen ezek hosszabb távú szénraktárként szolgálnak, ám ott van az élettartamuk végére érkeztet faanyagok (épület, bútor stb.) sorsának kérdése, amit nagyon sok tekintetben meghatároz/befolyásol az, milyen jellegű kezelést kapott az adott faanyag addigi élete során. Egyáltalán nem mindegy ugyanis, mi történik a fával, mert egész más arányú a CO₂/metán fölszabadulás pl. égetéskor és lebomláskor (korhadáskor).

Az elmúlt másfél évtized technológiai fejlődésének köszönhetően egy nagyságrenddel lehetett csökkenteni a fatüzelésű berendezések károsanyag-kibocsátását, de ezen az úton további erőfeszítésekre van szükség. A lakosságnál például ezt segítheti a régi kályhák, kazánok cseréje, amivel nemcsak a fölhasznált faanyag mennyisége csökkenthető, de a környezet is kevésbé terhelhető. További cél a hamu

visszajuttatása az erdőbe, mivel ezzel az erdei talajok ásványianyag-forgalma javítható.

Az erdei biomasszára alapozott energiatermelés egyébként Franciaországban ma 30 ezer munkahelyet jelent, 2050-re ez a szám 50 ezerre nőhet, különösen annak fényében, hogy az energetikai célú fahasználat kiegészítő hasznosítási lehetőséget jelent a fa klasszikus fölhasználási területei mellett. A francia erdőgazdálkodás számára még újdonság az, amit Magyarországon már szinte napi gyakorlat szintjén művelünk, azaz ráébredtek: az erdők ritkításakor kikerülő faanyag, ami korábban csak költséget jelentett, ma jövedelmet termel.

Pascal Triboulot, (LERMaB, Université de Lorraine – ENSTIB) a fa építé-

A fa innovatív vegyipari és anyagtudományi fölhasználásával és a körkörös gazdaságban betöltött szerepével foglalkozott *Philippe Gérardin* (LERMaB, Inra – Université de Lorraine) is, de elsősorban a zöld vegyipar irányából közelítve a kérdéshez. Két innovatív projektet is bemutatott, az egyik a FURALOR¹, a másik az LBS² volt.

A 2013 végén indult FURALOR projekt elsődleges célja fa kompozitok előállítása bükkhulladékból kinyert monomerek *in situ* polimerizálásával, amivel egy nagy mennyiségben keletkező, de eddig igen rossz hatékonysággal valorizált alapanyagot kívánnak magas hozzáadott értéket képviselő terméké alakítani. Az elgondolás teljes egészében összhangban van a körkörös gazdaság alapelveivel, hiszen:

Variációk egy témára: fűtőanyag faaprítékból, fűrészporból préseléssel

zeti fölhasználásáról és a faanyagnak az építészetre gyakorolt hatásáról tartott előadást, aminek újdonsága elsősorban annak érzékeltetésében volt, milyen ütemben fedezik föl újra az építészeti és belsőépítészeti a fát mint alapanyagot és kötik össze azzal, hogy a beépített fa hatalmas mennyiségű megkötött és évtizedekre, vagy akár évszázadra elraktározott szén jelenet.

- nagyon jelentős regionális aspektusa van, mivel az alapanyag teljes egészében helyben keletkezik;
- ökológia szempontból megkérdőjelezhetetlen;
- nagy mennyiségben keletkező, de eddig rosszul hasznosított nyersanyagra épül;
- az alapanyag-utánpótlás fenntartható módon biztosított;

¹ <http://lermab.univ-lorraine.fr/projet-ame-furalor>

² <http://lermab.univ-lorraine.fr/projet-lbs>

- helyi munkaerőt alkalmaz;
- csökkenti a hulladék mennyiségét és hasznosítja a melléktermékeket;
- felelős fogyasztásra és újrahasznosításra ad lehetőséget.

Az eddigi eredmények igen biztatók, így már tervben van a FURALOR II projekt, ami már ipari méretű kísérleti alkalmazásokat fog jelenteni.

A Harmonic Pharma cég égisze alatt számos francia kutatási partner és a norvég Norske Skog Golbey (NSG) részvételével indult „Projet Le Bois Santé / LBS” (azaz „fa és egészség”) egy olyan innovatív projekt, ami a különböző fafajokból ezen belül is az ezekből visszamaradó, más módon nem valorizálható hulladékból nyer ki olyan anyagokat, molekulákat, amelyeket az egészségipar hasznosíthat újszerű és jelentős árbevételt generáló módon.

Ha működik a bükkal Franciaországban, működhet az akáccal Magyarországon!

Quentin Rémy (Terres De Hêtre³) előadása a bükk olyan, nagyon jelentős hozzáadott értéket képviselő hasznosítási módját mutatta be, amit *magyarországi körülmények között messzemenően érdemes lenne az akácra adaptálni*.

A projektet „befogadó” Vogézek megyében az erdő kiaknázandó természeti erőforrásnak számít, hiszen a terület 42%-át borítja erdő (100 ezer ha), ennek fele önkormányzati, 22%-a állami és csak a fennmaradó 28% a magánerdő.

Az erőterület 83%-a PEFC minősítésű, a lombosfák aránya 62%, a bükk (*Fagus sylvatica*) egymagában 40 ezer hektárt foglal el. A megyeszékhely, Épinal környékén 260 ezer m³ fa kerül évente a fűrészüzemekbe, ebből 70 ezer m³ bükk ipari fa.

A helyi faipart vizsgálva jelentős kihasználható lehetőségeket találhatunk, ugyanakkor látható, hogy az elsődleges földolgozóipar maga kifejezetten fejlett. A fűrészüzemek ezzel együtt folyamatos választási kényszer előtt állnak a mennyiség és a minőség dilemmájában, viszont felett a fára alapozott energetikai ágazat is.

A becslések szerint a jelenlegihez képest további 60–80 ezer tonnányi fás biomasszát lehetne mobilizálni, de a fűrészüzemekből egyelőre bükkből is főleg a hagyományos termékek kerülnek ki, az értékesítési formák, valamint az elérhető árak pedig egyértelműen visszahatnak az ágazat egészére.

Csúcstechnológia a francia faiparban

Az ágazati analízisben erősségként említhetők a következők:

- nagy mennyiségben rendelkezésre álló, változatos alapanyag;
- jól termelő és kellően karbantartott erdők;
- megfelelő a foltárast lehetővé tevő erdei úthálózat;
- az erre szakosodott központban biztosított a kutatás és a szakképzés;
- jelen van minden szükséges és kellő hozzáértéssel bíró ágazati szereplő;
- a helyi politika dinamizmusa.

Hátrányok, gyengeségek:

- a faanyag minősége sokszor csak gyenge vagy közepes;
- az első és másodlagos földolgozást végző egységek hanyatlása;
- a piaci lendület hiánya;
- a magánerdők elaprózottsága;
- a helyi képviselők köre és a lakosság nem rendelkezik kellő erdészeti ökonómiai ismeretekkel;
- sérülékeny talajok.

A jelenleg kereskedelmi forgalomba kerülő faanyag 55%-a 'D' kategóriás, azaz elsősorban csomagolóanyag és raklap készül belőle, a piaci helyzet miatt a fűrészüzemek helyzete ingatag, fontos lenne a beszállítói szerződések rendszerének általánossá tétele. Sajnálatosan nem kap kellő figyelmet a közvélemény előtt a bükk, maga a faanyag pedig önmagában, kezeletlenül nem kellően erős és stabil.

Erre a helyzetre kínált megoldási lehetőséget a 2011 áprilisában 1 346 640 euró tőkével létrehozott „Lombosfa Vidéki Kiválósági Pólus” (*Pôle d'Excellence Rural „Bois Feuillus”*), ami öt egymásra épülő tevékenységet végez.

Ennek keretében kidolgozták a helyi erdőgazdálkodási chartát (*Charte Forestière de Territoire*); elindították a Vogézekben a bükk promócióját; létrejött egy feldolgozásra és technológiai lombosfaanyag-kezelésre szolgáló platform; megalakult egy faipari inkubátorház; elkezdődött a lombosfák faanyagát célzó kutatás és innováció; hálózatba szereződtek az erdészek, faipari szakemberek, kutatók és egyetemi oktatók-kutatók, valamint intézményeik.

A Terres De Hêtre (azaz a „Bükk Földje”) egy olyan közösségi védjegy, amit a létrehozók a pólus nevében eljárva bejegyeztettek a francia szabadalmi hivatalnál (INPI), a cél pedig a regionális termelésű faanyag jobb valorizálása, a márkajelzéssel ellátott faanyag származásának igazolása a vásárlók felé, az elsődleges és másodlagos bükkfeldolgozással foglalkozó helyi vállalkozások fejlődésének előmozdítása volt.

Fontos továbbá, hogy ennek köszönhetően kialakítható egy, a bükkre alapozott innovációs és kereskedelmi hálózat, valamint optimalizálható ennek a lombosfaanyagnak a valorizálása az építőiparban és a bútorgyártásban.

Jelentős kezdeményezésük az építésszeknek meghirdetett WOODIES ötletbörze, amire szerte Európából 57 nívós pályamű érkezett – a szervezők célja ezek díjazása, a piaci igények fölmérése és amennyiben ezek ezt visszaigazolják, a gyártókapacitás megteremtése helyben.

A vogézeki bükk hasznosítását hivatott előmozdítani a 2014–2020-as LEADER-program segítségével megvalósuló programjuk is, melynek céljai a következők:

- minél inkább elmozdulni egy dinamikus, innovatív, a környeze-

³ <http://www.terresdehetre.com/>

tet és a tájat tiszteletben tartó erdőgazdálkodás felé,

- ösztönözni a fát használó építkezést és fölüjútást,
- az erdőgazdálkodást és faipart a vidék fönntartható fejlődésének szolgálatába állítani,
- a program keretén belül megvalósítandó és annak céljait követő projektek számára egy 1 204 075 euró keretű támogatási forrás megnyitása.

Milyen következményei vannak a bioökonómia új kereteinek az innovációs tevékenységre?

Francia szakemberek szerint a bioökonómia térhódítása alapjaiban rajzolja át az innovációt, de még inkább az innováció eredményeinek terjesztését, mivel a politikának egyszerre két irányból – a gyakorlati szakma és a tudományos kutatás felől – érkező ismereteket kell összhangba hoznia és az érintetteknek meg kell érteniük, hogyan épülnek föl kollektív folyamatok nyomán a megosztott ismeretek; valamint olyan terepet kell biztosítani, ahol átadható, összeadható, tőkév alakítható a tudás, az eszköz és a gyakorlat.

A bioökonómia és az innováció térhódításával az erdőgazdálkodásban és a faiparban is mindinkább elkerülhetetlen az ezeket ismerő, a velük kapcsolatos kihívásokra jó válaszokat adni tudó szakemberek, hivatalnokok képzése, akiknek a munkájuk során – legalábbis az erdészeti és faipari szektorban – egyrészt nagyon sok tényezőhöz kell egyszerre alkalmazkodniuk (az erdők multifunkcionalitása, klímaváltozás, energetikai átmenet, ipari átalakulás stb.), másrészt el kell tudniuk igazodni a rengeteg a különböző érintett szakma és szereplő – köztük nagyon sok mikro- és kkv – között, ahol rendkívül sokszínű a szakmai és társadalmi szerveződés.

Mindez nagyon is összetetté teszi a klasszikus kutatás-fejlesztés helyzetét, miközben kimondottan gyenge a kapcsolat az erdészet és a faipar között. Ami az erdőgazdálkodás és faipar erősegeit illeti, egyértelmű, hogy a politika számos stimuláló elemmel bír, jól strukturált és erős a kutatás, érezteti a hatását az energetikai és ipari átmenet, a numerikus szektor fejlődése, valamint az állampolgári öntudat erősödése is.

Magas színvonalú az erdészeti és faipari oktatás (MSc, PhD, valamint minősített felsőoktatási és kutatási kampuszok és platformok), az oktatás és a kutatás között pedig igen erős a kap-

csolat, de sosem lehet elég nagy figyelmet fordítani a fiatal generációkra.

Elképzeltető, hogy a legjobb megoldás az, ha a fiatalok kerülnek az egyes kezdeményezések, programok középpontjába, a már gyakorlattal rendelkező kutatókat minél inkább bevonjuk a fiataloknak a gyakorlat szereplőivel megvalósítandó tanulmányi projektjeibe (pl. szakdolgozat). Kapcsolatba kell hozni a diákokat a szakemberekkel és a kutatókkal annak érdekében, hogy ezzel is előmozdíthassuk az innovációs folyamatokat, de nem utolsósorban újra kell gondolni az oktatás módját, gyakorlatát is.

A szakmaközi szervezetek szerepe a bioökonómiában és a kutatás-fejlesztésben

A bioökonómiában és az ezzel kapcsolatos innovációs folyamatokban komoly szerepet kapnak a *szakmaközi szervezetek* is, melyek az erdészeti-faiparban is a következő célok megvalósulását mozdítják előre:

- a vállalatok gazdasági megerősödését;
- a faanyag valorizálását a piacon;
- a termékpálya, a szakma és a képzés promócióját;
- a vállalatok nyersanyag-ellátásának biztosítását;
- az ismeretek terjesztését és az innováció népszerűsítését, mindezt a cégek fejlődése érdekében.

Ha szakmaközi szervezet és a körös gazdaság kapcsolatát vizsgáljuk, több fontos feladatot rendelhetünk a szervezethez:

- a faanyag használatának ösztönzése és a fára alapozott körös gazdaság fejlesztése;

Az évszázados bükkök kitermelésénél és a fűrészüzemben még ma is találunk olyan rönköket, amelyekben második világháborús löszermaradványok vannak

- a fafeldolgozó cégek támogatásán keresztül a helyi gazdaság fejlődéséhez történő hozzájárulás;
- az ipari tevékenység fönntartása a vidéki környezetben az ilyen területeken megtelepedő vállalkozásoknak köszönhetően;
- válaszadás a helyi, a körös gazdaság problematikája iránt egyre fogékonyabb politikai döntéshozók megkereséseire;
- országos eszközrendszer kidolgozása a francia faanyag használatának előmozdítására az egyes projektekben.

Fontos a kutatás és a fölhasználók közötti párbeszéd erősítése, különösen egy olyan ágazatban, ahol a szereplők zöme tőkeszegény mikro- és kisvállalkozás, ezeknél pedig a méret egyértelműen akadály a innovációs tevékenységnek, a kutatás és a cégek közötti technológiatranszfer pedig korlátokba ütközik.

Mivel számos technológiai fejlesztés más országokban már megvalósult, ezeket most alkalmazni kell, nem (újra) fejleszteni, ugyanakkor érdemben támaszkodni lehet és kell a szakmaközi együttműködés adta lehetőségekre, minél szorosabban össze kell kapcsolni a vállalati partnereket a kutatás és a szakképzés szereplőivel.

Nagyon fontos, hogy a vállalkozói közösségek egy jól definiált célt, azaz „a Grand Est régió faanyagának legnagyobb arányú (helyben történő) feldolgozását” tűzzenek ki; a szakképzés, a céges környezet és a kutatás szereplőinek pedig egy olyan klaszterbe kell tömörülniük, melynek célja olyan strukturális szerveződést generáló projektek megvalósítása, mint a fára alapozott hozzáadott érték előállítása, lehetőleg uniós támogatásokat is igénybe véve.

Ami az erdészeti-faipari „rövid ellátási láncot” (*circuits courts*) illeti, sajnálatos módon több akadályozó tényező is létezik. A szakmaközi szerveződés szempontjából ilyen például az, hogy kevés olyan francia termék van, ami kifejezetten az építőipart célozza, ezen áruk zömét importálják, mivel árban és minőségben nagyon versenyképesek.

Sajnálatos módon igen kevés a helyi faanyag minőségi tulajdonságaira vonatkozó ismeretanyag (hiányzik az egyes fafajok leírása, magasak az árak, ez kihat az egyes projektek megtérülésére), a kínálat alig strukturált, általában kevés a fából készült termék (alkatrész, *composant technique*) az értékesítési láncokban.

Fotók: **Somogyi Norbert**

Harvester gyérítésben?

Az Ihartü-2000 Kft. harvester-forwarderes fakitermelésről tartott bemutatót augusztus 30-án, a Mecsekerdő Zrt.-nél dolgozó kollégáknak. Az erdőgazdaság szervezésében, Almamelléken tartott rendezvény elsődleges célja nem a többfunkciós fakitermelő gépek (harvester-forwarder) bemutatása volt, hanem a velük elvégezhető fahasználatok technológiai sajátosságainak és munkakultúrájának megismertetése. A munka az Almamellék 39A erdőrészletben, 20 hektáron, 34 éves, 18–20 cm átlagátmérőjű bükk egyes hársas állományban folyt.

Burián Endre, a Mecsekerdő Zrt. erdőgazdálkodási és természetvédelmi osztályvezetője köszöntőjében örömet fejezte ki, hogy nem csupán egy egyszerű bemutató keretében, hanem valódi termelés közben láthatják a harvesteres technológia alkalmazását. „Az Ihartü-2000 Kft. sokéves tapasztalattal rendelkezik a lombos állományok fakitermelésében (azon belül is nevelő, és felújító vágásokban, tarvágásokban), tőlük tudjuk a legtöbb jó tapasztalatot átvenni” – fogalmazott.

Bodor Dezső Károly, az Ihartü-2000 Kft. ügyvezetője bevezetőjében elmondta, 8–10 éve használnak többcé-
lú fakitermelő gépeket lombos állományokban. A beruházás oka kezdetben a már meglévő forwarder kihasználtságának javítása volt, későbbiekben pedig a munkaerőhiány, mivel a magán-
erdő-gazdálkodóknak már korábban is nagyon nehéz volt szakszerű munkát végző fakitermelőt találni.

A cég székhelyén, Szentgálon és környékén gazdálkodnak, jellemzően lombos állományokban, előhasználatokban és fokozatos felújító vágásokban. 2008-ban vásárolták a forwardert, de alkalmazása hagyományos kézi vágással nem volt gazdaságos, ezért két évre rá harvesterrel bővítették a gépparkot. Az induló tapasztalatokat főleg hasonló állományviszonyok között dolgozó osztályok vállalkozók körében szereztek.

Harvester az előhasználatokban

„Mi azt mondjuk, hogy gazdaságosan meg lehet oldani az előhasználatokat is többcé-
lú fakitermelő gépekkel, ilyen munkákat végzünk a Mecsekerdő Zrt.-nél is” – fogalmazott az ügyvezető.

A hatékony munka feltétele, hogy az állomány képes legyen befogadni, és megfelelő nagyságrendű feladattal ellátni az adott fakitermelő eszközt. Ugyanilyen fontos a fakitermelés műszaki előkészítése, a vágáspászták kijelölése, a közte elhelyezkedő állományrész vágá-
jelölése, a rakodóhely optimális kiválasztása, a választék-összetétel célszerű meg-

határozása. A fiatal állományokban kezdetben még látható vágáspászták, közelítő nyomok, az állomány idősödésével eltűnnek, „felszívódnak”. A műszaki előkészítés része és a gépek termelékenységét növeli az is, ha ki van takarítva az aljnövényzet, melynek költsége bőven megtérül a gép teljesítményében.

Külön előnye a harvester alkalmazásának, hogy a vágásterületen keletkező maradékfa – jellemzően a már erdei választéknak nem alkalmas koronarészek – koncentráltan, rendezett, szállítható ál-

lapotban maradnak vissza. Így értékesíthetővé válik, ezáltal többletbevételhez juthat a gazdálkodó.

A legkényesebb pont – a gépkezelő személye

Az érdeklődőket Bodor Csaba gépkezelő vezette be a harvester műhelytitkaiba, a gyakorlat során szerzett tapasztalataiból mondott el érdekességeket. Kiemelte, a gépkezelővel szemben alapvető elvárás, hogy képes legyen a folyamatos figyelemmegosztásra, jól tűrje a monotonitást és az egyedüllétet. Fontos, hogy tudjon önálló döntéseket hozni, és a helyszínen megoldást keresni műszaki vagy egyéb szakmai problémákra. Érde-
kességként megemlítette: egy svéd felmérés szerint, a harvesterkezelőnek több döntést kell hoznia adott időegység alatt, mint egy vadászgép pilótájának.

„Fontos, hogy a kezelő szeresse az erdőt, és magát a gépet is. Legyen igényes a munkájára, hiszen a harvester csak hozzáértő kezekben hozza az elvárt teljesítményt, és lesz az erdész méltó társa a munkájában” – hangsúlyozta.

A technológia nélkülözhetetlen része a kihordó is, ezért a harvester kezelőjének a faanyag termelése során szem előtt kell tartania a közelítés hatékonyságát is. A jövő a legmodernebb technológiával felszerelt, flottában dolgozó gépsoroké, amelyek a terepviszonyoknak és a megtermelt választékoknak a figyelembevételével optimalizálni képesek a forwarder térbeli mozgását.

Fontos a képzés

Bodor Dezső Károly zárszavában kiemelte, a harvesteres technológia további terjedésének kulcsa, hogy megfelelő számú, jól képzett gépkezelő álljon rendelkezésre. Ennek szükséges feltétele, hogy színvonalas oktatás legyen Magyarországon, mivel a jelenleg elérhető OKJ-s

képzés erre alkalmatlan. A megoldás a kellő ismereteket és megfelelő gyakorlatot biztosító szakembernevelés lenne. Az ügyvezető ennek helyét az erdészeti szakképzésen belül az erdőszaktikus-
képzésben látja, ezen belül is duális formában, mert ez biztosít lehetőséget megfelelő mélységű tudás és kellő szakmai gyakorlat megszerzéséhez.

„Kérjük kollégáink és a szakma teljes körű támogatását, hogy ez megvalósulhasson. Reméljük, az eddig végzett munkánk és a bemutató is alátámasztja, van létjogosultsága ezeknek az eszközöknek és a hozzájuk tartozó munkakultúrának a magyarországi erdőgazdálkodásban” – fogalmazott az ügyvezető.

Buzás-Jäger Anikó

kommunikációs erdőtitkár, IHARTÜ-2000 Erdészeti és Faipari Kft.

Forrás: Mecsekerdő Zrt.

Erdei terápia avagy a stresszoldó erdő?

„Az a csoda, hogy látjuk ezeket a fákat, és már nem is csodálkozunk.”

Ralph Waldo Emerson

Írásom egy kis figyelemfelhívás egy nemrég megjelent könyv kapcsán, mely talán megalapozhatja érdeink új funkcióját. A HVG Könyvek Kiadó könyvei között jelent meg *Mijazaki Josifumi* japán szerző *Erdőfürdő* című könyve, immár magyar kiadásban.

Magyarul inkább az erdőterápia lenne szabatosabb, ami a japán *sinrin-joku* vagy az angol *forest therapy* kifejezések fordítása. A könyv címe is árulkodik róla, hogy a kőtet a civilizált társadalmakban élő és abból eredően a túlzott stressztől szenvedő embernek mutat be alternatívát, hogy az idegi terhelés, az állandó stimuláció és ingeröszön csökkentésében az erdő hogyan segíthet neki.

Nem véletlen, hogy ezt az új elvet Japánban találták föl. Japán erdő-sűrűsége rendkívül magas, 69 %. Ezzel egyszerre az is igaz állítás, hogy Japán a Föld egyik legsűrűbben lakott országa. Még hozzátenném: a munkamániások, a teljesítményhajhászok, a teljesítményhajhászok országa is, így talán a stresszeseiké is.

Japán kb. 1000 km kiterjedésű szigetrendszer észak–déli irányban, így sokféle erdő nő a szigetvilágán. Erdeiben 5560 az őshonos növényfajok száma. Délen mangrovemocsarak, a középső részen lombhullató erdők, széleslevelű örökzöld erdők, északon a tűlevelűk nőnek.

Az erdei terápia megérzésből született, de számos tudományos kutatás támasztja alá a hatékonyságát. A *sinrin-joku* kifejezést *Akijama Tomohide*, a japán Erdészeti Ügy-nökség igazgatója találta ki 1982-ben.

Az alap: valamiért jobban érezzük magunkat a zöld környezetben. Továbbá: a *sinrin-jokunak* van élettani hatása! Eddig éreztük, de ma már mérhető is! Szervezetünk még mindig felismeri, hogy a természetben otthon vagyunk.

Az elmúlt években a stresszhez köthető betegségek globális méretű társadalmi problémává váltak. Észre sem vesszük, hogy mennyire túlterhel minket ingerekkel a körülöttünk lévő épített világ, és ez mennyire fogékonnyá tesz a betegségekre. Érthető, hogy a *sinrin-joku* a figyelem központjába került, mint természetes és olcsó megoldás.

Nagyjából hétmillió éve indult meg az emberré válás folyamata. Ezalatt időnk több, mint 99,99%-át természetes környezetben töltöttük.

Az 1800-as években a Föld népességének csak 3%-a élt városokban, 1900-ra ez az érték 14%-ra emelkedett, és 2016-ban már elérte az 54%-ot. Az Egyesült Nemzetek Népességügyi Osztályának előrejelzése szerint 2050-re ez az arány elérheti a 66%-ot.

De a gének nem tudnak megváltozni néhány száz év alatt, vagyis olyan testtel élünk a modern társadalmunkban, amely a természeti környezethez alkalmazkodott. Ennek következtében folyamatosan stresszes állapotban vagyunk; és a technológia gyors elterjedése csak rontott ezen a helyzeten. A technostressz fogalmát 1984-ben alkotta meg egy amerikai klinikai pszichológus, *Craig Brod*.

Érdekes az, hogy a japán nyelvben nincs szó a stresszre.

Persze ettől a stressz létezik Japánban is. Az elmúlt évtizedekben egyre nagyobb nyomást jelentenek a hosszú munkanapok, a jó iskolai jegyek és a sikerhajszolás az életben. Emiatt az idegrendszerünk folyamatosan túlingerelt készenléti állapotban van, és túl magas a stressz-szintünk.

Már a gyerekek sincsenek biztonságban. A teljesítménykényszer, az okostelefonok és más kutyuk elterjedése elszívja gyerekeink minden erejét. Megadja a könyv a stresszhez köthető betegségek egy részét is. Szinte napjaink vívmánya a stressz és az erdei terápia hatásának a mérhetősege!

A japánok szerint az ember nem a természet felett áll, hanem inkább egyenrangú félként van jelen. A nyugati világban az ember, mint kiválasztott, a teremtett világ egésze fölött helyezkedik el. Sőt a nyugati világban az ember szemben áll a természettel, míg Japánban az ember a természet része. Japán kulturális

szimbóluma a cseresznyevirág. Kultúra van náluk az idős fáknak, a faóriásoknak.

El sem tudjuk képzelni az erdei terápia rendkívül egyszerű eszközeit! Nincs szükség óriási beruházásokra. Gondoljuk el, milyen kevesen ismerik a fenyőtű illatát! Létezik a tudatos erdei séta fogalma is.

Hol tartanak ma a Japánok ebben? 63 erdőterápiás központjuk, orvosi vizsgálatokkal, erdőterápiás társaságuk van.

A könyv 185 oldalas, tele csodaszép képekkel. Kéthárom este könnyedén elolvasható.

Kérdésem, hogy nem tudna megalakulni Sopronban az első erdőterápiás intézet? Ott az egyetem az Erdőmérnöki Karral, és van a Lőverekben pár szanatórium is! Ideálisnak tűnik az a csillagzatállás!

dr. Rigó Mihály
okl. erdőmérnök

Szavazzon a 2019-es Év fájára!

Az Országos Erdészeti Egyesület és az Év Fája Kuratórium 2013 óta minden évben, így idén már hatodik alkalommal teszi lehetővé, hogy az egyesület ágazati hírportálján (www.oee.hu) és az Év fája tematikus weblapon (www.azevfaja.hu) keresztül szavazzanak erdész tagtársaink, erdész kollégáink és a szakmán kívüli érdeklődők a jövő évi Év fájára, mellyel a 2019. esztendő fafaját választják meg a szavazásban résztvevők.

A hazai fajokra figyelmet felhívó mozgalom kuratóriumának döntése alapján 2018. december 5-ig az alább részletezett fajokból lehet választani.

A szavazásra az egyesületi weboldalunkon felugró ablakon keresztül az Év fája honlapon nyílik lehetőség, vagy közvetlenül az Év fája honlapot megnyitva is elérhető a szavazási felület, minden egyéni felhasználó részére egyszeri alkalommal. Ugyanezen a felületen tekinthető meg a szavazás naprakész állása is.

A szavazás online rendszerébe biztonsági alkalmazásokat is beépítettünk, így kérjük a szavazókat, hogy tartsák be az internetes szavazások „fair play” íratlan és az IT biztonság írott szabályait. Az érvénytelen szavazatokat töröljük.

Jó voksolást kívánunk!

Fehér nyár
(*Populus alba*)

Az alföldi területek tájkép-meghatározó faja, tag tűrőképessége folytán többféle élőhelyen megjelenik. Kiváló gyökérsarj-képzése következtében a változó klímában és a kiszáritott termőhelyeken is helyben megtartható.

Sajmeggy
(*Cerasus mahaleb*)

Fehér fűz
(*Salix alba*)

Salix alba

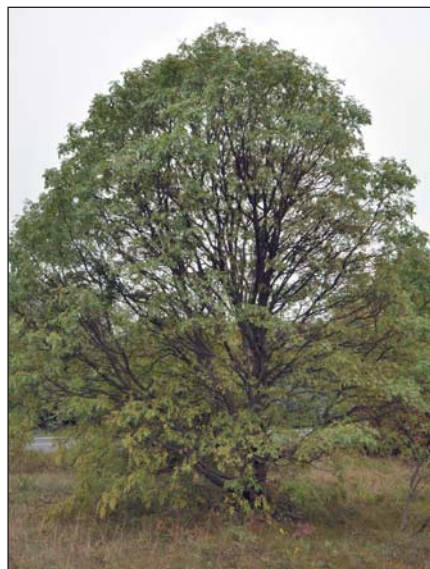
Középhegységi bokorerdeink vadgyilmölcse, amely a korábbi fenyvesítések, illetve a jelenlegi túltartott nagyvadállomány miatt visszaszorulóban van. Korábban fáját pipaszárak, sétatálcák és igényesebb faragványok készítésére alkalmazták, termése likőralapanyag.

Az árterek vízháztartásának romlása miatt sok helyen pusztulnak állományai, nemesített fajtái visszaszorították az alapfajt. A múltat idéző fejtesfa üzemmódban kezelt botoló füzesek eltűnőben vannak, holott tájképi szerepük is kiemelkedő.

A virágos kőris (*Fraxinus ornus* L.) faanyagának jellemzői

Dr. Bak Miklós¹, Dr. Börcsök Zoltán²,
Prof. dr. Németh Róbert¹

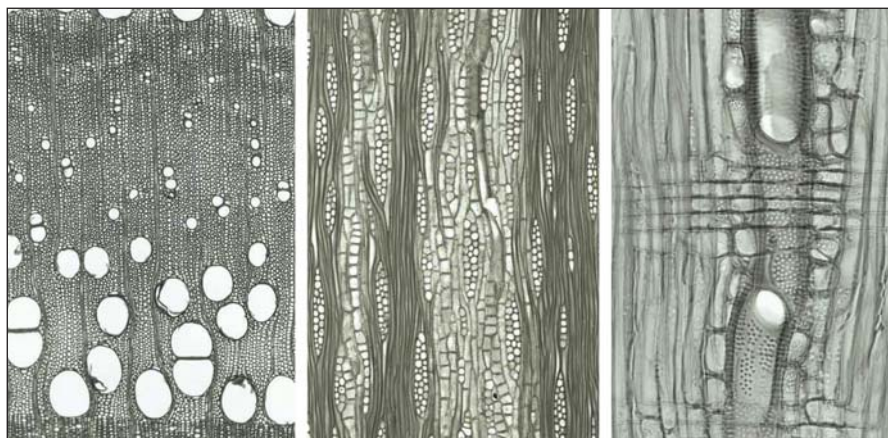
A kőrisek nemzetségének mintegy 65 faja ismert, zömük Észak-Amerikában és Kelet-Ázsiában él. Hazánkban 3 faj őshonos: magas kőris (*F. excelsior*), virágos kőris (*F. ornus*) és a magyar vagy szlavón kőris (*F. augustifolia* subsp. *danubialis*). Az utóbbi valójában a keskenylevelű kőrisnek egy al-faja, és az erdészeti-faipari gyakorlatban nem különítik el a magas kőristől.

Honosított és ma már inváziós fafajként főleg árterekben fordul elő a vörös vagy amerikai kőris (*F. pennsylvanica*). Az egyes kőrisfajok faanyagjellemzői között érdemi eltérések nincsenek, ezért a hazánkban legerjedtebb, és kifejezetten értékes faanyagként tartott magas kőris mellett megbecsülésre érdemes a virágos kőris faanyaga is a hazai faipar részéről.

A fatest mikroszkópos jellemzői

Gyűrűslikacsú fafaj. Az edények részaránya cca. 12%, tiliszesedésük főleg az idősebb korban jellemző. A késői pászta edényei szórtan helyezkednek el, vastag falúak, néha rövid radiális sorokba rendezettek.

1. ábra. Virágos kőris kereszt- (balra), húr- (középen) és sugármetszete (jobbra) (Schoch et al., 2004)

A faparenchima viszonylag nagyszámú, részben az edények körül paratracheálisan, illetve az évgűrűhatáron marginálisan helyezkednek el.

A bélsugarak keskenyek (1–3 sejtsor), de viszonylag magasak (8–20 sejtsor). Fontos megkülönböztető jegye a magas kőristől a bélsugár szélessége, mivel a magas kőris bélsugarai többnyire 4 sejtsor szélesek. A szilárdító funkciót ellátó farostok viszonylag vékony falúak.

A fatest makroszkópos jellemzői

Törzse szabálytalan, hajlott, kérge sötétszürke, sokáig sima. A szíjács és a geszt kb. 60 éves korig azonos színű, sárgásfehér. Idősebb korban a geszt világosbarna, gyakran csíkos, sötétebb színű (barna belű kőris).

Gyűrűslikacsú fafaj, a korai pászta edényei nagyok (250 µm) és párhuzamos gyűrűkbe rendezettek. A késői pászta edényei kisebbek (50 µm), de apró világos pontokként szabad szemmel is láthatók.

A bélsugártükrök a sugármetszeten felismerhetők. A két évgűrűpászta markáns elkülönülése miatt a sugármetszet csíkos, a húrmetszet rajzos.

Fahibák, károsodások, tartósság

Gyakori a görbeség, a villás növekedés, a csavartrostúság. Előfordul fagyrepedés és álgesztesedés. Az élőfának a faanyag minősége szempontjából az egyik legjelentősebb károsítója a gím-szarvas (kéreghántás, rágás).

A beépített kőrist kedvelik a gombák, rovarok. Mivel a különböző idő-

2. ábra. A virágos kőris fájának húr- (balra) és sugármetszete (középen), valamint kérge (jobbra)

¹ SOE-SKK, Faanyagtudományi Intézet

² SOE-SKK, Innovációs Központ

járasi hatásoknak kevésbé ellenálló, így elsősorban száraz, belső téri felhasználásra javasolható.

Fizikai és mechanikai tulajdonságok

Közepes sűrűségű fája kemény, rugalmas, szilárdsági és rugalmassági jellemzői valamivel meghaladják a szilekét, tölgyekét. Egyéb kőrisfajoktól nincs jelentős eltérés e tekintetben sem.

Az alább ismertetett műszaki jellemzők középértékeket adnak meg.

Az értékek szórása (szélsőértékek) számos tényezőtől függhet, mint például a minta törzsön belüli pozíciója, növekedés során fennálló környezeti hatások, esetleges kezelések stb.

Sűrűség (kg/m³):

- légszárazon (u=12%): 450-690-860

Pórustérfogat (%): 57

Zsugorodás (max, %):

- sugárirányú: 4,6-5,0
- hűrirányú: 8,0-8,4
- rostirányú: 0,2
- térfogati: 12,8-13,6

Szilárdsági értékek (rostokkal párhuzamosan, MPa, u=12%):

- nyomó: 23-52-80

- hajlító: 58-105-210
- húzó
- || 70-165-293
- ⊥ 7-11,2
- nyíró (hűrirányú) 9,0-12,0-14,6
- ütő-hajlító (J/cm²) 6,8
- hasító 0,7
- csavaró 13,8-18,6-23,5

Keményesség (Brinell, MPa, u=12%):

- oldal: 41-74-115
- bütő: 36-65-100

Statikus hajlító rugalmassági modulus (MPa, u=12%): 4400-13400-18100

Megmunkálási sajátosságok

Különösen a keskeny évgűrűvel rendelkező törzsek alkalmasak furnérgyártási célra. A furnér hasítás előtt megfelelő hidrotermikus kezelést (gőzölést) igényel. Mechanikai megmunkálása általában problémamentes, fűrészipari feldolgozására javasolható a szalagfűrész technológia.

A szárításkor körültekintést igényel, de kevésbé reped a tölgnél. Gőzölést követően jól hajlítható. Jól ragasztható, de a furnérok ragasztásakor a nagy edényeknél „enyvátütés” keletkezhet. Felületkezelésekor különös figyelem

fordítandó a tisztaságra, az elszíneződések elkerülésére. Elsősorban az esztétikailag előnyös nyitott pórusú felületkezelést alkalmazzák.

Felhasználási területek

A dekoratív rajzolatú kőris sokrétűen felhasználható a bútortiparban (tömörfa és furnérozott bútorok, székek stb.), a belsőépítészetben (lépcsők, korlátok, parketták stb.). A vastag évgűrűvel rendelkező fa alkalmas sportszerek, szerszámnyelvek készítéséhez, de csónakok, hajóelemek, dísz tárgyak is készíthetők belőle. Forgácslapok, farostlemezek alapanyaga, kiváló tűzifa. Korábban fontos fafaja volt a bognárpárnak.

Irodalom

- MOLNÁR S.; FARKAS P.; BÖRCSÖK Z.; ZOLTÁN GY. (szerk). (2016): Földünk ipari fái. – ERFA-RET Nonprofit Kft., Sopron, pp. 35–37.
- SCHOCH, W.; HELLER, I.; SCHWEINGRUBER, F. H.; KIENAST, F. (2004): Wood anatomy of central European species. – Online verzió: www.woodanatomy.ch
- WAGENFÜHR, R. (1996): Holzatlas. – Carl Hanser Verlag, München–Wien, pp. 243–244.

A virágos kőris méhészeti jelentősége

A Magyarországon elterjedt kőrisek közül a virágos kőrisnek van a legnagyobb méhészeti jelentősége. Amíg a többi kőrisről csak virágport tudnak méheink gyűjteni, addig a virágos kőris nem lebecsülendő mennyiségű nektárral is segíti a méhcsaládjaink fejlődését.

Virágnyílása időben kissé megelőzi az akácét. Utóbbinak a mézelésében nem játszik szerepet: egyszerűen azért, mert a különböző termőhelyigényük miatt együtt nemigen fordulnak elő.

Az akácvirágzáshoz való viszonyítást mégis helyénvalónak tartom, mert ez a méhészek örök viszonyítási pontja, s ebből mindjárt értik, hogy a virágos kőris virágzása az akác utáni időszakban fejt ki áldásos hatását azaz, hogy az akácvirágzást követően a méhcsaládok erősségét segít visszaállítani, illetve a kíváncsok szinten tartani!

Fontosnak tartom megemlíteni azt a jelentős körülményt is, hogy a virágos kőris olyan gyenge termőhelyeken

nyújt a méhcsaládoknak nektárt és virágport, amelyeken a fás szárú méhlegelő bizony eléggé szegényes.

A virágos kőris rügyeiről begyűjtött propolisz is említésre érdemes. Mindezek ellenére a méhészek jelentős ré-

sze a virágos kőrist nem tartja számon a méhlegelő hasznos tagjai között!

Érdekesnek tartom és ezért közzé is adom a szakirodalom viszonyulását a virágos kőrishez. Nevezhetjük mostohának, felemásnak is. Alapvető szakönyvek meg sem említik!

Örösi Pál Zoltán több kiadást megélt Méhek között című könyve csak felsorolja a jó mézelő fák között. *Halmágyi-Keresztesi* (1991) szerzőpáros „elismerik” mint nektárt és virágport nyújtó fafajt. *Nikolovitz* (1983) nem említi meg. *Lengyel* (1943) „tekintetbe veendőnek” ítélte meg a virágos kőris mézelését. *Bárány Ambrózy Béla* (1914) kiváló mézelőnek tartja. Figyelemre méltó megállapítást tesz *Vicze* (1984): a méhek csak akkor látogatják, ha nincs jobb legelőjük.

Zárásként had álljon itt a saját megfigyeléseimen alapuló összegző véleményem is: a virágos kőrist az erdei méhlegelő értékes tagjai között érdemes és kell számon tartanunk!

Fritsch Ottó

erdőmérnök, méhészmester

Forrás: Fritsch Ottó: A kőrisek. *Méhészsújság*, 1995. július–augusztus

Fotók: **Korda Márton**

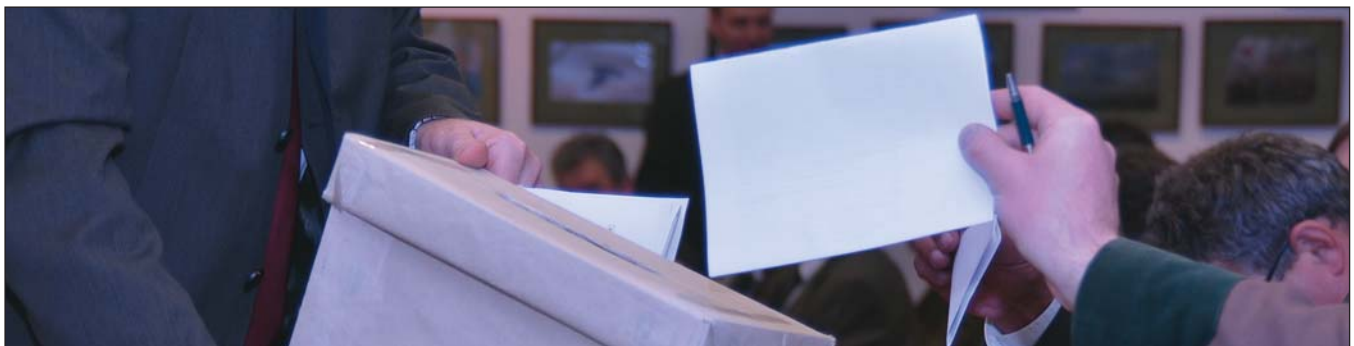
Egyesületi választások 2018

Tisztségviselők és küldöttek

Az Országos Erdészeti Egyesület tagjai szeptember 28-i határidővel választották meg az országos választások során a Helyi Csoportok és Szakosztályok tisztségviselőit és a Küldöttgyűlés küldötteit. Az alábbiakban közöljük az Országos Választási Bizottság által hitelesített végeredményt.

Helyi Csoportok 2019–2022

Helyi Csoport	Elnök	Titkár
1. ÁESz Bp.	Szentpéteri Sándor	Szabó Szabolcs
2. Baja	Keller József	Kaitz Zoltán
3. Balassagyarmat	Tóth Gábor	Varga Zoltán
4. Baranya megye	Hirrmann Antal	Kis Sándor
5. Békés megye	Puskás Lajos	Szani Zsolt
6. Bp. AM	Holdampf Gyula	dr. Mózes Csaba
7. Bp. HM	Szalay László	Molnár József
8. Csongrád megye	Fazekas József	Szrnka Mihály
9. Debrecen	Gencsi Zoltán	Dufla Ferenc
10. Eger	Dr. Jung László	Dobre-Kecsmár Csaba
11. Erdélyi	Szakács Sándor	Orbók Ilona
12. Felvidéki	Bakay László	Staszny Gyula
13. Gödöllő	Magyar Ferenc	Baráth András
14. Győr Erdőgazdasági	Pap László	Németh Márk
15. Győr-Moson-Sopron megyei Magánerdő Gazdálkodási és Környezetvédő	Bolla Sándor	Géber József
16. Kaposvár	Spingár Péter	Bogdán Balázs
17. Kárpátaljai	Ágij László	Matúz István
18. Kaszó	Kiss Gáspár Levente	Szalai Kitti
19. Kecskemét	Sulyok Ferenc	Koczka Zoltán
20. Mátrafüred	Szabó Lajos	Lászka István
21. Miskolc	Zay Adorján	Bányai Péter
22. Nagykanizsa	Varga Attila	Fűr Tamás
23. Pápa	Dr. Szekrényes Tamás	Stubán Zoltán
24. Pest megyei Magánerdő gazdálkodási	Dr. Balázs István	Heim Márton
25. Rába-menti Erdőgazd. és Vadgazdálkodási	Dr. Szép Tibor	Pintér Csaba
26. Sárospatak	Hulják Péter	Sándor Zsolt
27. Sopron	Köveskúti Zoltán	Dr. Folcz Ádám
28. Sopron Hallgatói	Domokos Gábor	Csarnai Gergely
29. Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei	Dr. Szalacsi Árpád	Pák Attila
30. Székesfehérvár	Majoros Gábor	ifj. Sebestyén János
31. Szolnok	Dégi Zoltán	Kindla Norbert
32. Szombathely	Bakó Csaba	Horváth Gábor
33. Tamási	Antli István	Bús Ákos
34. VERGA Veszprémi	Szedlák Tibor	Szabó Gergely
35. Vértesi	Encsi Csaba	Boglári Zoltán
36. Veszprém FM	Major László	Nagy Frigyes Vince
37. Visegrád	Kovács András	Kelecsényi Szilárd
38. Zalaegerszeg	Varga István	Vissi Géza

Küldöttek névsora 2019–2022 (66 fő)

Helyi Csoport	Küldött neve	Helyi Csoport	Küldött neve
ÁESz Bp.	Szentpéteri Sándor		Zay Adorján
Baja	Gerner Gábor Kaitz Zoltán	Miskolc	Bányai Péter Hornýánszky Antal
Balassagyarmat	Kiss László Varga Zoltán	Nagykanizsa	Rosta Gyula Varga Attila Fűr Tamás
Baranya megye	ifj. Partos Kálmán Pálfi Norbert		Rosta Katalin
Békés megye	Puskás Lajos	Pápa	Gombási Károly Stubán Zoltán
Bp. AM	Holdampf Gyula	Pest m. Magánerdő gazdálkodási	Dr. Balázs István
Bp. HM	Palatitz Ferenc	Rába-menti Erdőg. és Vadg.	Pintér Csaba
Csongrád megye	Szrnka Mihály Sere Ferenc	Sárospatak	Hulják Péter Sándor Zsolt
Debrecen	Gencsi Zoltán		Köveskúti Zoltán
Eger	Dobre-Kecsmár Csaba Szabó B. Szilárd Vigh Ilona	Sopron	Dr. Folcz Ádám
	Szakács Sándor	Sopron Hallgatói	Domokos Gábor
Erdélyi	Orbók Ilona Porzsolt Levente	Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei	Szokolovszki Géza Pák Attila
Felvidéki	Bakay László	Székesfehérvár	ifj. Sebestyén János
Gödöllő	Magyar Ferenc	Szolnok	Ficzere András Kindla Norbert
Győr Erdőgazdasági	Pap László Németh Márk		Bakó Csaba
Győr–Moson–Sopron megyei Magánerdő	Géber József	Szombathely	Horváth Gábor Balogh Csaba Győző
Kaposvár	Barkóczi István Spingár Péter	Tamási	Bús Ákos
Kárpátaljai	Ágij László	VERGA Veszprémi	Szedlák Tibor
Kaszó	Szalai Kitty	Vértesi	Tóth Balázs Rozmann Hajnalka
	Bognár Gábor	Veszprém FM	Nagy Frigyes Vince
Kecskemét	Fodor Mihály Koczka Zoltán		Kelecsényi Szilárd
Mátrafüred	Szabó Lajos	Visegrád	Kissné Szabó Gabriella Kovács András
		Zalaegerszeg	Kungli József Vissi Géza

Szakosztályok 2019–2022

Szakosztály	Elnök	Titkár
Erdei Sportok	Kovács Ferenc	Tóth Kristóf
Erdei vasutak	Montskó Sándor	Zilahy-Szabó Bence
Erdészeti Erdei Iskola	Puskás Lajos	Szabó Lajos
Erdészeti vízgazdálkodási	Kalicz Péter dr.	Kovács Richárd Tamás
Erdészettörténeti	Kiss Csaba	Béni Kornél
Erdőfeltárási	Kálmán Miklós	Kaszala Judit
Erdőhasználati	Várad József	Nemes Zoltán
Erdők a közjóért	Dobó István	Miklós Tamás
Erdőművelési	Urbán Pál	Reményfy Rita
Erdőrendezési	Czirok István	Lajtos János
Erdővédelmi	Dr. Csóka György	mb. titkár Andrési Dániel
Fakereskedelmi	Sipos Imre	Kelecsényi Szilárd
Gépesítési	Dr. Czupy Imre	Dr. Major Tamás
Informatikai	Füredi László	Kovács János
Közigazdasági	Bálint Sándor	Takács Tibor
Közönségkapcsolatok	Zétényi Zoltán	Kovács Pál
Magánerdő-gazdálkodási	Kiss János	László Diána
Megújuló energia	Dr. Jung László	Mizik András
Oktatási	Andrésiné dr. Ambrus Ildikó	Halápi Nándor
Vadgazdálkodási	Csonka Tibor	ifj. Gyenes István
Szeniorok Tanácsa	Schmotzer András	Dr. Halasy Gyula

Az Országos Erdészeti Egyesület sikeres és tartalmas egyesületi munkát kívánva
gratulál a megválasztott tisztségviselőknek, küldötteknek!

Egyesületünk mélyen gyökerező hagyományt kíván teremteni, amikor november legelején, halottak napja alkalmából felhívja a helyi csoportok és a szakosztályok figyelmét az elhunyt erdész elődök emléképolásának közösségteremtő és éltető fontosságára. *Dobrosi Dénes* erdőmérnök kollégánk alábbi verssoraival rájuk emlékezünk...

Nagy László

Búcsúzik az erdő

Elment az erdész, végleg, csöndesen,
Habár el sem búcsúzott tőle senki sem.
Csak az erdő volt az, mely kezdte sejteni,
Most érte fognak a vén fűzek könnyet ejteni.

Csöndet óhajt az erdő, gyászol a büszke tölgy,
Szélsóhajjal üzen távolból a néma völgy,
Máskor csilingel a patak, ostromolja málló part falát,
Most kő alá bújva hallgat, s mormolja fájó dallamát.

Búcsút int az erdő, a rét, a semlyékek világa,
De újra nyílik, s életre kél az emlékezés virága,
Nem felejt el Téged, a teremtet e vad liget,
Hisz Te adtál éltet és erőt, sokunknak hitet.

Nem tűnhetsz el, hisz mindig itt vagy velünk,
Az erdei sétán útra kelsz, ha megyünk,
Benne vagy a fényben, az esti sötétségben,
A tűz melegében és fenn a kéklő égben.

Megriadt őz leszel, mikor sietsz majd felénk,
A tisztáson virágok ezreit szőrod mind elénk,
Doboló harkályként kopogatsz majd nálunk,
S bársenyos szellővel simogatsz vállunk.

Csobbanó hal leszel a fodrozódó tóban,
Eltűnő vadnyom az olvadozó hóban,
Bujkáló nap leszel gomolyfelhők mögött,
Megbúvó vadmadár lombos fenyők között.

Szél sincs, mégis zörögnek az ágak,
Ég felé fordulva, némán kiabálnak,
Mint klopacska hangja Selmecen,
Úgy koppannak halkan, csendesén.

Szép emléked vigyázza az erdő,
Fák testébe téve minden jeled,
Ím, hát végleg megpihenve:
Legyen béke és Isten Veled.

Dobrosi Dénes – Utassy Béla emlékére

1930-2010

ERDEI MUNKÁS

Szentmise a Sziklateplomban

Szent Hubertusz püspök erdész-vadász szakmáink védőszentjének emléknapiján 2018. november 3-án, Budán, a Szent Gellért téren álló Pálos atyák Sziklateplomában, délután 17-órakor került sor szentmise bemutatására az Országos Erdészeti Egyesület szándékára.

A hagyományteremtőnek is tervezett „első” szentmise szándéka: *a 100 éve befejeződött első világháborúban elhunyt selmeci hallgatókért és erdész-vadász-bányász-kohász szakmabélieért, valamennyi elhunyt kollégánkért.*

Az oltár mögött jobb és bal oldalon került sor az OEE és a MEVME zászlájának elhelyezésére, majd a szentmise elején *Puskás Antal* házfőnök atya köszöntötte a híveket, a megjelent OMBKE, OEE tisztségviselőit – köztük *Kiss László* általános alelnököt és *Szentpéteri Sándor* ügyvezető igazgatót – és a szervezetek megjelent tagjait, akik közt szép számmal akadnak távolabbi helyi csoportokból érkezők is.

A szentmise eleji könyörgésben elhangzott és az Ige liturgiában felolvasott szentírási szakaszok arra fókuszáltak, hogy az Úrtól kell kérnünk, remélnünk az örök boldogságot, rá kell alapoznunk az életünket. A Mózes ötödik könyvéből vett szentírási szakaszban Mózes a néphez intézett beszédét azzal kezdi, hogy *„Féld az Urat, Istenedet egész életedben, tartsd meg parancsait és törvényeit, amelyeket meghagyok neked, fiaidnak és unokáidnak is, hogy sokáig élj.”*

A Szentleckében a zsidókhoz írt levelében arra tanít Szent Pál, hogy Krisztus olyan főpapunk, akinek papsága örökké tart. Ezért tudja mindörökké üdvözíteni azokat, akik általa járnak Isten elé, hiszen örökké él, hogy közbenjárjon értünk.

Az Evangéliumi szakasz szent Márk könyvéből pedig arról a jelenetről szólt, hogy abban az időben egy írástudó megkérdezte Jézustól: *„Melyik az első a parancsok közül?”* Jézus így válaszolt: *„Ez az első: Halld, Izrael! Az Úr a mi Istenünk, az egyetlen Úr. Szeresd Uradat, Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes elmédből és minden erődből! A második hasonló ehhez: Szeresd felebarátodat, mint önmagadat! Ezeknél nincs nagyobb parancsolat.”*

Antal atya homíliájában a szentírási szakaszok alapján fejtette ki, hogy csak szabályrendszerrel nem lehet kereszténynek lennünk, be kell engednünk Istent az életünkbe, rá kell hagyatkoznunk, különben a kereszténységünk is kiüresedik, elhal az egyén, és a civilizációk szintjén is.

A szentmise szolgálatában segítettek: az oltárszolgálatban *Rozovits Péter Ferenc* ÁESZ Budapesti H. Cs., az Olvasmányt *Czirok István* ÁESZ Budapesti H. Cs., a Szentleckét *Schweighardt Ottó* Vértesi H. Cs., az egyetemes könyörgéseket *Boglári Zoltán*, *Göde Tamás*, Schweighardt Ottó, *Tóth Balázs* (mindannyian Vértesi H. Cs.) és *Sebestyén János* Székesfehérvári H. Cs. olvasták fel.

A szentmise végén az áldás és elbocsátás előtt *Szentpéteri Sándor*, az OEE ügyvezető igazgatója köszöntö meg a házigazdáknak a szentmise bemutatását, a számunkra nyújtott tanítást, kiemelve azt, hogy mi is mondjunk igent az isteni megszólításra, ahogy Magyarok Nagyasszonya, Szent Hubertusz, remete Szent Pál és Boldog Özséb is tette, és reményét fejezte ki az újabb találkozásnak a 2019. évben.

A világháború harcterein elesett, vagy hadifogságba került selmeci diákok és már végzett szakemberek közül néhány név felolvasásával tette köszöntője végén személyesebbé a megemlékezést.

A diákságból

1. HIRSCHFELD ADOLF bányamérnök-hallgató, 1915. május 18., Galícia, Sambor.
2. SAGAJCSÁN JENŐ vaskohómérnök-hallgató, 1916. december 6., Szlovénia, Fajti Hrib.
3. IRSAY MIHÁLY erdómérnök-hallgató, 1915. június 20., Galícia, Klwow.

A gyakorló szakmabéliek közül

4. SCHNEIDER RUDOLF bányamérnök, Déva és vidéke, Vöröstoronyi-szoros.
5. ROOB JÓZSEF kohómérnök, Przemyśl eleste után szibériai hadifogságba került.
6. MOLNÁR LAJOS bányatisztviselő, repülő hadnagy, olasz harctér, Doberdó.
7. BAUMGARTNER EMÁNUEL erdómérnök, Szerbia, Dri-na melletti harcok.
8. SZMIK ZOLTÁN erdész, 1914. szeptember 15., Bosznia, Gruban hegy.
9. VILLÁNYI AMBRUS uradalmi főerdész és fővadászmeister, északi harcterek.

Az elbocsátás után a bányász-kohász-erdész-vadász szakmai himnuszok eléneklésével ért véget a szentmise. Reményeink szerint jövőre ismét összejöhetünk közös imádkozásra, találkozhatunk az Eucharisztia közös megünneplésében!

Schweighardt Ottó, OEE Vértesi H.Cs.

Fotók: **Mohai Elek**, OEE SzTTT

Szeniorok a Fiumei úti sírkertben

Az október 25-re meghirdetett program célja az volt, hogy a közelgő minden-szentek és halottak napja alkalmából felkeressük a Fiumei úti sírkertben az Országos Erdészeti Egyesülethez kapcsolódó emlékhelyeket és az országos jelentőségű mauzóleumokat.

A Nemzeti Örökség Intézet Látogatóközpont részéről, *Czapó Ibolya* fogadott bennünket és vezetett végig a meglátogatni szándékozott emlékhelyekhez és mauzóleumokhoz, ahol lehetőségünk volt azokat belülről is megtekinteni.

Ibolya kezdetként az Apponyi hintót mutatta meg a bejárat közelében. Egy gyönyörű, keményfából faragott fekete robusztus, impozáns hintót láthattunk, amit csak 4-szer használtak. Elsőként pont Apponyi Albert temetésén, 1933-ban.

Ezután a *Batthyány-mauzóleumot* tekintettük meg. A megalázó kötél általi kivégzés helyett inkább öngyilkosságba menekült volna. Egy hazafias orvosnak köszönhetően kénytelen voltak a golyó általi kivégzés mellett dönteni, ahol a sortűz maga a miniszterelnökünk vezényelte maga ellen. Hallhattuk, hogy milyen a véletlen. Az egykori Újépület sarkán felállított emlékműcsesre *gróf Tisza Lajos* elnökünk lakásának ablaka nézett (Hold utca 21.).

Ezután *Görgey Artúr*nak, az 1848-49-es szabadságharcunk neves tábornokának emlékműve mellett haladtunk el. Itt emlékezhettünk *Martos adjunktus urunk* mondására, hogy a baj nem akkor kezdődik, amikor bekövetkezik, de ha bekövetkezik, akkor bizony már baj van. Hallhattuk, hogy akár a Rákóczi-szabadságharcnál, akár a 48-asnál is, a külső erőket nem igazán érdekelte a magyarság problémája. Az osztrák–orosz sógorság-komaság vagy a francia–angol rokon szál fontosabb volt, mint a magyarság függetlenségi törekvése. Görgeynek akkor már valóban nem igazán volt mit tennie! A hadvezetésének szakmai megítélését pedig inkább a hadtörténeteszekre bízuk.

A Jókai-emlékművet is megtekintettük. Igaz, ő a jelenleg a Madártani Intézetnek (sőt egy ideig a természetvédelemnek is) otthont adó, Jókai-villaként emlegetett helyen szeretett volna nyugodni. Kegyeletből a borostyánt onnan hozták az emlékműhöz.

Mivel a Fiumei úti sírkert nagyjaink nyughelye, nem volt nehéz, hogy el-

haladjunk *Mádl Ferenc* (1931–2011) köztársasági elnökünk és *Antall József* (1932–1993) síremléke mellett. Majd később láthattuk *Kádár János* sírhelyét is. A személyeket mindenki maga és családja életének útja szerint ítélheti meg. Igazságot majd a történelem – ami, mint tudjuk minimum 50 év után vagy később juthat szerephez – és az utókor fogalmazza és éli meg.

Az egyesületünket érintő személyek estében az egykori egyesületi elnököknél *Schmotzer András* a Szeniorok frissen megválasztott elnöke, a többieknek dr. *Halasy Gyula* titkár tartott tájékoztatást, amelyekből az alábbi rövid összefoglalásokat adjuk közre.

Báró Waldbott Kelemen, a 7. OEE elnök (1933–1945), életéről részletes leírás található az Erdész panteonban az OEE weboldalon, illetve az *Erdészeti Lapok* vonatkozó jubileumi lapszámaiban is olvashattuk az életutakat. Sajnos, hogy e kiváló ember a második világháború áldozata lett 1945. február 14-én. Történt ez annak ellenére, hogy kérték, hagyja el az országot, amíg a háború véget ér, de ő nem volt hajlandó hazájából elmenekülni.

Bársony István vadász szakíró. 1855-ben született Keresztesen, ahol díszpolgárrá is választották. 90 éve hunyt el, ez is volt az egyik motiválójuk, hogy a Szeniorok idénre tervezte a sírkert látogatását. Annak ellenére, hogy kiváló iskolai voltak Nagyváradban, Pozsonyban és Budapesten, ahol végül jogi diplomát is kapott, a szíve mindig a természethez vonzotta. Hamar felismerte és ismerték szépírói ké-

pességét. Így lett 1894-ben a Petőfi Társaság, majd 1898-ban a Kisfaludy Társaság tagja.

A vadászathoz fűződő kapcsolatát a Diana Budapesti Vadásztársaság és Hubertusz Magyar Vadászati Védegylet tiszteletbeli elnöki megválasztása jellemzi a legjobban. A Madártani Intézet is tiszteletbeli tagjai közé emelte.

35 kötetnyi elbeszélést írt. Ha elolvassuk közülük párat, akkor láthatjuk, hogy nem érdemtelenül emlékeztünk meg róla.

Idézzünk is tőle, hogy érteni is tudjuk őt: „*Rajongásomnak egyetlen olyan tárgya volt minden időben, amelyhez egy pillanatra se voltam hűtlen, s amelynek szakadatlan csodálásában évek és évtizedek múlhattak el fölöttem anélkül, hogy ideálom szépséges arcának a látásával beteltem volna. Ideálom a felséges természet.*”

„*Aki a bangulatokból jobban kiveszi részét, az természetimádó – de a vadász az, aki mindenüvé elvezet, ahol a bangulat megterem.*”

A változatosság kedvéért újabb politikusunk mauzóleuma következett. Ő pedig *Deák Ferenc* (1803–1876) volt.

Szép szobra Balatonfüreden megtalálható, „a haza bölcsé” és „a nemzet prókátora” titulust kapta. Talán a jelmondata megfontolandó „*Kockáztatunk mindent a Hazáért, de a Hazát kockáztatni semmiért nem szabad.*” Természetesen nemcsak történelemről volt szó, hanem a gyönyörű intarziás freskókról is, amelyekről *Mohai Elek* szeniortársunk számos képet készített és osztott meg velünk.

Továbbstálva számos irodalmárunk, zeneszerzőnk emlékműve mellett haladtunk el, többek között Erkel Ferenc, Irinyi Dániel és mások. A következő megemlékezés *Czigler Győző* sírhelyénél volt, aki az OEE Alkotmány utcai Székházunkat tervezte.

Czigler Győző 1850-ben Aradon született három nemzedékre visszanyúló építész családba. Nagypapja megkapta a magyar állampolgárságot és nemesi rangot is. Édesapja 1871-ben bekövetkezett halála után ő fejezte be az Arad közelében lévő borosjenői Rákóczi-vár restaurálását.

1873-tól bejárta az akkori művészetekben és építészetben vezető országokat. Elnyerte egy Ringstrasséra tervezett ház építését. Az ottani körütervezés terjedt el más országokban így hazánkban is. Több jeles épület az ő munkájának gyümölcse,

például: Hold utcai csarnok, Széchenyi fürdő, nem utolsósorban a Magyar Királyi József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, amelynek kémiai épületében ravatalozták fel 1905-ben.

A megemlékezést *Alpári Gyula* és *Szalay Imre* miniszteri tanácsos tartotta, aki az alábbiaként jellemezte: „*Ott sírhantodból egy bokor fog kivirulni, amelyen a becsületes munka, az önfeláldozó barátság és a szerénység virágai nyílnak. Ezekből fonjuk koszorúnkat drága emlékedre, amely szíveinkben, alkotásaidban közöttünk él.*”

Szerepe az Országos Erdészeti Egyesület székházának építésében is elévülhetetlen. Az 1884. december 20-i választmányi ülésen gróf Tisza Lajos elnök tudatja a Fővárosi Tanács döntését, és bejelenti, hogy elérkezett az idő az építés megkezdéséhez szükséges intézke-

dések megtételére. A választmány úgy határozott, hogy *Bedő Albert* egyesületi titkár keressen megfelelő műépítést.

A titkár Czigler Győző személyében találta meg azt a műépítést, akit a tervezési, építési munkálatok elvégzésére javasolt. Az elnök 1885. március 20-án levélben kéri fel Czigler Győző neves műépítést a székház tervezésére és kivitelezésére, aki a megbízást 1885. április 10-én elfogadja. Ezt követően 1886. december 12-én ünnepélyes közgyűlés keretében történt meg a Székház avatása, az a háromemeletes, sajátos stílusban épült palota, amely egyúttal a főváros díszé is lett. Kötelességünk, hogy Czigler Győző emléket megőrizsük!

A következő megemlékezés báró *Bánffy Dezső*, az OEE harmadik elnöke (1898–1911) sírjánál történt, életéről részletes leírás található az Erdész panteon on-line és nyomtatott verziójában is.

Utunk elvezetett Kossuth Lajos Mauzóleumához is. Igen körülményes volt Kossuth tetemének hazahozatala és temetési szertartása. Nem hozhatták haza Ausztrián keresztül. Ellenben 100 ezrek várták és kísérték nyughelyére.

Kossuth szónoklataival Angliában és Amerikában nagy sikert aratott. Sok magyar honvéd harcolt Amerikában, akik növelték a magyarok hírnevét. New Yorkban a Hudson partján is áll Kossuth-szobor.

A második világháború során sok sírt feldúltak, Kossuth mauzóleuma sem kerülhetett el a rongálást. Látható módon azért, ha nem is teljes pompájában, de renoválták.

Utunk folytatása során láthattuk *Károlyi Mihály* (1875–1955) „vörös báró” emlékművét. Szerepe igencsak ellentmondásos. A döntései így utólag, különösen a fegyverletétellel kapcsolatban megkérdőjelezhetők. Ezt követően elhaladtunk az 56-os kopjafás emlékhelyek mellett.

Megköszönve idegenvezetőnk nagyszerű munkáját elfáradva, de a finom ebéd reményében elindultunk a közelben lévő Huszár étterembe, ahol a különteremben már várt minket, a kinek-kinek igénye szerint előkészített gőzölgő halászlé vagy gulyásleves.

Ebéd előtt Schmotzer Antal elnökünk pohárköszöntővel, mi pedig felállva emlékeztünk meg a legutóbbi találkozásunk óta eltávozott *dr. Szőnyi László* tiszteleti tagunkról, *dr. Szász Tibor* örökös tiszteletbeli elnökünkről és *Merkel Gábor* szeniortársunkról.

Dr. Halasi Gyula
titkár, OEE SzTTT
Fotó: **Mohai Elek**

Emlékezés Somogyban

A Kaposvári Helyi Csoport képviselői október 30-án tartották a szervezet halottak napi megemlékezését, felidézve a megye legjelentősebb erdészeti képviselőinek életútját és fejet hajtva elhunyt kollégák emléke előtt.

A megemlékezés a Zselici Erdészet területén, Kardosfán, Somogy legismertebb erdész szülőtte *prof. dr. Haracsi Lajos* emléktáblájának megkoszorúzásával vette kezdetét. *Bogdán Balázs*, a csoport titkára felelevenítette az erdővédelem terén közismertté vált erdész polihisztor életútját, megidézte gyermekkorát, melynek meghatározó színhelye volt a kardosfai erdészház.

A koszorúzást követően az Egyesület 146. Vándorgyűlésén felszentelt haranglábnál, a Ropolyi-tó mellett folytatták a csoporttagok az emlékezést. A báró *Inkey* és gróf *Széchenyi* család megyénkben jelentős, és az egyesületi tevékenységben való részvételükkel meghatározó földbirtokosok tevékenységének felelevenítésével és az elhunyt

kollégák emléke előtt tisztelettel adózva zajlott tovább a megemlékezés. Valamennyi erdész előd előtt harangkondítással tisztelegtek az emlékezők.

Ihárosi Péter

OEE Kaposvári H. Cs.

Szigetközi és hansági erdészek emlékére

Az Országos Erdészeti Egyesület Győri Erdőgazdasági Helyi Csoportja csatlakozott a 2016-ban az OEE által életre hívott mozgalomhoz, amelyben célul tűzték ki erdész elődeink emlékének ápolását, a jeles személyiségekről való megemléke-

zést. Ennek keretében az idei évben is leróttuk kegyeletünket és elhelyeztük az emlékezés koszorúit kiváló kollégáink sírjánál. Megemlékeztünk az Erdész panteonban szereplő *Kárall Jánosról*, aki a győri temetőben, és *Sponzor Pálról*, aki a mosonmagyórvári temetőben nyugszik.

Németh Márk

titkár, OEE Győri Erdőgazdasági H. Cs.

Tisztelet a kiskunsági erdész elődöknek

Az Országos Erdészeti Egyesület Kecskeméti Helyi Csoportjának képviselői október 31-én megemlékezést tartottak halottak napja alkalmából a kecskeméti Köztemetőben. Kiemelkedő neves erdész elődeik, *Kallivoda Andor*, *Bakkay József* és fia *Bakkay László* sírjainak felkeresése mellett nem feledkeztek meg a kecskeméti csoport korábban elhunyt tagtársairól, az Ő emléküknél is adózva helyezték el az emlékezés koszorúit.

Koczka Zoltán

OEE Kecskeméti H. Cs.

Osztrák Erdészeti Napok Burgenlandban

Az Osztrák Erdészeti Egyesület (Österreichische Forstverein), a magyarországihoz hasonló éves vándorgyűléseit tartományi szervezetei rotációjával rendezi meg, 2018-ban a burgenlandiakon (Burgenlandischer Forstverein) volt a sor.

A nyugati szomszédainkkal való kölcsönösen jó kapcsolat révén már hagyományosnak mondható módon érkezett a TAEG Zrt.-hez és az OEE Soproni Helyi Csoportja felé a kérés,

hogy szervezzünk egy magyarországi programot az érdeklődők számára, amelyet a TAEG Zrt. készségesen felvállalt és teljesített.

A május 25-i burgenlandi vándorgyűlésről mintegy 50 fő osztrák kolléga érkezett hozzánk Ausztria minden szegletéből, akiknek a Soproni-hegységben folyó erdőgazdálkodási és parkerdei, közjóléti tevékenységünket mutattuk be. A programon Egyesületünket *Kiss László* alelnök, a Taeg Zrt.-t *Kiss József* vezérigazgató-helyettes képviselte.

A sikeresen lebonyolított vándorgyűlés program apropóján kaptuk a meghívást burgenlandi kollégáinktól egy zárórendezvényre, ahová a szervezésben részt vevők gyűltek egybe.

Idén Kismartonban, a város fölé magasodó, csodálatos panorámájú, hajdani Eszterházy-vadászkastélyban üzemelő Alm étte-

remben fogadta az egybegyűlteket *Lois Berger* a Burgenlandische Forstverein (BFv) elnöke, *Hubert Iby*, a BFv elnökhelyettese, és *Andreas Leitgeb* a BFv ügyvezető igazgatója.

Berger elnök megnyitójában megköszönte mindenkinek a sikeres lebonyolítás érdekében tett erőfeszítéseit, segítségét, már-már zavarba ejtő módon kiemelve és méltatva a magyar kollégák által nyújtott segítséget, mint ahogy elmondta, a legnagyobb érdekfeszítés mindig a soproni programot kíséri, és hálásan köszönte, hogy ennek biztosításában már több alkalommal megbízható partnerei voltak.

Az este további részében, a vacsora mellett kötetlen beszélgetések során találkozhattunk további rég nem látott ismerőseinkkel az ágazat minden szegmenséből.

Vendéglátóinktól azon közös reményünk kifejezésével búcsúztunk az est végén, hogy továbbra is legalább a jelenlegihez hasonló módon folytatódjon a tapasztalatcsere, a szakmai, illetve egyesületi szempontból fontos információk megosztása, közös projektjeink együttes gondozása.

Köveskúti Zoltán

elnök, OEE Soproni H.Cs.

Fotó: TAEG Zrt.

A Burgenlandi Erdészeti Egyesület vezetősége és a Tanulmányi Erdőgazdaság Zrt. – Országos Erdészeti Egyesület soproni delegációja. Balról jobbra: *Andreas Leitgeb*, *Lois Berger*, *Hubert Iby*, *Ábrahám István*, *Köveskúti Zoltán*, *Prof. dr. Lakatos Ferenc*

Erdész hősi halottak az első világháborúban

Az elmúlt években igen szerény mértékben emlékeztek meg a háborúban hősi halált halt erdészekről. Kiemelném dr. ifj. Sarkady Sándor a selmeci főiskola háborúban elesett hallgatóiról készült könyvét. Egyéb szakmai lapokban alig vagy egyáltalán nem találni megemlékezést az elesettekről.

Az *Erdészeti Lapok*, és az általa szerkesztett, illetve kiadott *Az Erdő* című újság (1907–1920) alapján ismertetett háborús jelentésekből (1914–1920) vettem a következőkben ismertetett adatokat. Mint az az adatgyűjtés folyamán kiderült, egy idő után már ezek a lapok is kevesebb elhalálozásról adtak hírt.

1916–1917-től egyre kevesebb hír olvasható a hősi halottakról, pedig az isonzói csaták ezt követően kezdődnek nagyobb mértékben, miután az orosz frontról felszabadult erők a román és az olasz harcterekre lettek vezényelve. A 10.-11.-12. isonzói csatában 1,8 millió katonának küzdött egymással. Egy-egy ütközet 40–60 ezer fő veszteséggel zárult csak a központi hatalmaknál. Ezért csak politikai megfontolásra következtek, mely miatt kevésbé akarták befolyásolni az emberi lelket. Elég volt a hadigazdálkodás elviselése.

A háború ca. 600.000 halottja (Magyar Királyság) szinte minden családot érintett valamilyen formában. Nagypáim, dédnagypáim és testvéreik is harcoltak a háborúban. Van is közöttük hősi halott. Ezért úgy gondoltam, mivel az említett felmenőim között többségben voltak az erdészek, legalább az elesettek nevét 100 év után ismét meg kell említeni. Az adatok így is nagyon hiányosak, hiszen csak a kincstári erdészeket említik és csak elvétve uradalmiakat, vagy egyebet.

Az *EL* 1914. októberi száma közli az első elesett erdőmérnököt:

„BAUMGARTNER EMÁNUEL m. kir. segéd erdőmérnök, az OEE rendes tagja, a szomolnokhutai erdőgondnokság vezetője 31 évesen halt hősi halált a Drina melletti harcokban.”

Míg a *Lapok* többnyire az egyesületi tagokról, illetve kincstári erdőmérnökökről tudósít, addig *Az Erdő* című újság bővebben ír más erdőszerveseségekről.

Az *Erdő* 1914. 20. száma említi az első elesett erdészt:

„SZMIK ZOLTÁN tartalékos tüzérhadnagy aki a gróf Károlyi László kemenczepataki erdőgondnokság erdésze volt. 1914. szeptember 15-én, életének 28-ik, házasságának első évében a boszniai harctéren hősi halált halt. Hült tetemét a Gruban hegyen helyezték bajtársai örök nyugalomra.”

Szintén *Az Erdő* említett 20. száma ad hírt az első vadászvesztéséről:

„VILLÁNYI AMBRUS a Festetich hercegi uradalmi főerdész és fővadászmester, az OEE. rendes tagja, szeptember 11-én, 32 éves korában az északi csatatéren a haza szolgálatában elesett.”

A legszomorúbb jelentések mellett még kitérnek a hírekben a lenti összeállítás szerint egyéb dolgokra is. Ezeket az adatokat táblázatokban összesíti *Az Erdő* című lap. De az 1916. év, 17–18-as számában találni utoljára ilyen kimutatást. E szerint a Besztercebánya, Máramaros, Kolozsvár, Lugos, Liptóújvár, Lippa, Nagybánya, Ungvár,

Gödöllő (egyedül ez maradt meg a háború után!) Tótsóvár, Bustaháza, Zsarnócza, Apatin, Szászsebes, Orsova, Zágráb, Vinkovci és Susak erdőigazgatóságok, főerdőhivatalok, erdőhivatalok, mint kincstári Hivatali kerületektől az alábbi létszámok kerültek kimutatásra (1916. őszén):

A háború folyamán bevonult:	395 fő
ebből	
Kitüntetett	37 fő
Megsebesült	117 fő
Hősi halált halt:	26 fő
Hadifogságba esett:	65 fő
Előléptették:	65 fő
Eltűnt:	21 fő

A fent említett okok miatt, nélkülözve a teljességet, közel időrendi sorrendben – többször egy év múlva kaptak csak hírt a Szerkesztőségek is – alább olvashatóak az újságok által közölt nevek, az *Erdészeti Lapok*ból:

Baumgartner Emánuel m. kir. segéd erdőmérnök, Ondrejkovics Titusz m. kir. erdőmérnök-gyakornok, Libohovszky József, az OEE szolgálja és házmestere, Wunder Jenő okl. erdőmérnök, Sándor László VI. éves erdőmérnök-hallgató, Bocsor Dezső m. kir. erdőmérnök-gyakornok, Grossmann Imre m. kir. segéd erdőmérnök, Györössy Endre m. kir. segéd erdőmérnök, Lányi Ákos m. kir. segéd erdőmérnök, Bechin Ferenc m. kir. segéd erdőmérnök, Jurovich Ottó m. kir. segéd erdőmérnök, Mattheyny Róbert m. kir. segéd erdőmérnök, Toporczér Oszkár m. kir. erdőmérnök, Bertram J. Albert m. kir. erdőmérnök, Jurán Miksa m. kir. segéd erdőmérnök, Böhm István segéd erdőmérnök, Herceg Pálffy Miklós uradalmából: Hauptvogel Ignác erdész, Koschatzky Lipót alerdész, Hanus Ferenc alerdész, Cziher Ágoston erdészeti bivatalsegéd, Tomcsala Ernő erdőmérnök-gyakornok.

1917-től nem közölnek több adatot. Az Erdő által közölt nevek kissé átfedésben vannak a Lapok által közöltekkel, de ezeket igyekeztem kiszűrni. A folyóiratban a következő nevek jelentek meg: *Szmik Zoltán erdész, Villányi Ambrus főerdész, fővadász-mester, ifj. Benkő Rezső m. kir. segéderdőmérnök, Mihaelis Róbert erdész, Bechine Ferenc m. kir. erdőmérnök, Décsi Borbély Endre dr. minisztériumi erd. számvevő, Csevei Árpád erdőszámtiszt, Zsuffa Béla segéderdőmérnök, Kakódy Dániel m. kir. segéderdőmérnök, Bertra Albert m. kir. erdőmérnök, Oláh Gyula m. kir. erdőmérnök-gyakornok, Litassy és derezslényi Litassy István segéderdőmérnök, Udvardy Antal alerdész, Lucsek Antal m. kir. segéderdőr, Blumenstein György erdőlegény, Szalai János erdőlegény, Szucha György erdőőr, Moldován Mihály erdőőr, Sánta László napibéres irodaszolga, Kotók Imre segéderdőr, Purics Márk segéderdőr, Fischer Károly erdőmérnök hallgató (végzett), Szukics Ferenc m. kir. segéderdőmérnök, Poósi Módy Endre IV. erdőmérnök-hallgató, Sándor László IV. erdőmérnök-hallgató, Weszely Frigyes erdőmérnök-hallgató, Moha Róbert erdőlegény, Fekiács János erdőlegény, Paulyuk János erdőlegény, Farbók Emil erdőőr, Dobrovits László m. kir. erdőmérnök, Ormay Béla m. kir. erdőmérnök-gyakornok, Graff Mihály Remig erdőőr, Démuth Lajos erdőőr, Nagy Pál erdőőr, Czekus Antal erdőmérnök-hallgató, Gazdag Sándor m. kir. erdőlegény.*

1917-től a háború végéig az alábbi öt nevet közölték: *Kincses Gyula erdészeti főiskolai hallgató †1916. 08. 30, Klein István erdőlegény †1917. 02. 26, Orosz György erdőlegény †1917, Czepezauer Rajmund m.kir erdőőr Bustyaháza †1918. 07. 21.*

„Binder Béla, Mikes gróf főerdőtanácsosa, OEE tag, Montenegróban munkatársaival és 40 fős katonai kísérettel, munkájukat végezve egy komitácsi banda megtámadta és megölte. Három és fél éves önkéntes katonai szolgálat és több kitüntetés mellett 1918.december 15-én halt meg.”

Az említett hírek részletesen beszámolnak erdészeti és katonai szolgálati helyükről, beosztásukról és a hadieseményről, ahol elszenveték sorsukat.

A fenti 63 fő mellett a magán-erdőbirtokosságokból, uradalmakból, közbirtokosságokból stb., melyekről ma már alig

vagy egyáltalán nem lelhető fel adat (pl. a tatai Esterházy-uradalom a második világháborúban elvesztette iratainak nagy részét), nem tudható hasonló adatsor.

Vagy a későbbiekben, a háborúban elszenvedett sérülés következtében előállt betegség miatt elhunytak, mint a fent említett Esterházy Ferenc, aki a háborús fejlődése következtében 1939 márciusában halt meg.

Kevés adat van az erdészeti szakiskolák azon tanulóiról, akik elérve a katonaköteles kort, kénytelenek voltak bevonulni. Közülük többen Tatán és Szegeden fejezték be félbehagyott tanulmányaikat.

Az egykori Temesvár-Vadászerdőn működött erdészeti szakiskola jogutódja (Sopron) és a szegedi szakiskola jogutódja tudna adatokat fellelni. Köztük is voltak, akik elesetek a harctéren vagy később. Ez utóbbiakról egy fontos adat fennmaradt katonás szellemüket bizonyítva, miszerint a háború után a hazáért tett szolgálataikért 32-en lettek vitézzé avatva. Nyilván senki sem gondolhatja, hogy az erdész-vadász önként ment szuronyrohamra vagy a géppuskatűzbe.

Véleményem szerint, figyelembe véve dr. ifj. Sarkady Sándor munkáját, miszerint kb. 80 fő volt csak a főiskola hősi halált halt hallgatóinak száma és figyelembe véve, hogy az altisztekből és egyéb erdészeti „alkalmazottakból” álltak egy-egy katonai akció első soraiban többen, valamint az eltűntek és hadifogságba esettek számát, minimum 300–400 főre becsülhető a háború erdész áldozatainak létszáma. Emlékük megérne egy misét. Nyugodjanak békében.

Inokai Balázs, okl. erdőmérnök

Honlapjaink:

www.oeo.hu
www.vandorgyules.hu
www.azevfaja.hu
www.erdokhete.hu
www.erdeivandor.hu

Gáspár László (1941–2018)

Tisztelt Gyászoló gyülekezet, szeretett családtagok, a vég-tisztességen megjelent erdész kollégák, barátok!

Nincs három hete, hogy július 13-án megrendeztük a hagyományos zempléni nyugdíjas erdészek találkozóját, s akkor még nem sejtettük, hogy ma temetésen találkozunk újra. Megdöbbenve fogadtuk a szomorú hírt: Gáspár László erdőmérnök-kollégánk 2018. július 27-én, tragikus hirtelenséggel fejezte be földi pályafutását.

Pedig ő még nagyon akart élni, segíteni hitvesének, szeretett és szerető gyermekeinek felnőtt életük kezdő lépéseiben. Az alattomos kór azonban legyőzte szervezetét, s ma már ő is a „felköltözött” erdész-kollégái között van.

Gáspár László, a Zempléni-hegység Hegyközi-medencéjében, az erdők ölelte Nyíríben született erdei munkás fiaként. Általános iskoláját befejezve fizikai munkát vállalt a volt Zempléni-hegységi Állami Erdőgazdaság Kemencepataki Erdészetiénél. Mint annyi sok zempléni gyermekre, rá is nagy hatással volt a környezetében szolgáló erdészek életformája, szakmaszeretete, nem véletlenül épp ezt választotta hivatásul.

Az erdőgazdaság támogatásával került a Soproni Erdészeti Technikumba, majd közvetlenül utána az Erdészeti és Faipari Egyetemen szerzett diplomát 1966-ban.

Rövid erdőrendezői, majd erdőgazdálkodási gyakorlat után 1968. április 1-jével kinevezték a Zempléni-hegységi Állami Erdőgazdaság Telkibányai Erdészetiének vezetőjévé. 1974-ben áthelyezték a Borsodi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság Mérai Erdészetiéhez, ahol ugyancsak vezetőként szolgált. Erdészetiének területe az Abaúj-tájegység Csereháti részére terjedt ki. Erdőállományait a többször sarjztatott akácok, cseresek alkották. Erdészetiének működése alatt közel 350 hektár akácállomány átalakítása valósult meg 1979-ig.

Innen Sárospatakra került a BEFAG Faipari üzemébe, ahol a rekonstrukció irányítását bízták rá. E munkakörben 1983-ig dolgozott, az erdészetek összevonása után pedig a Hegyaljai Erdészeti Igazgatóság fahasználati ágazatvezetőjeként, majd 1992-től erdőművelési műszaki vezető beosztásban dolgozott nyugdíjazásáig. E beosztásban tevékeny részese lett a Háromhuta lucfenyvesek felújításának, valamint a terméshasznosító erdőgazdálkodás helyi szemléletének, technológiájának megfogalmazásában, gyakorlati végrehajtásában a Zempléni Tájvédelmi Körzet területén. Nagy feladat, valóságos erdőmérnöki munka volt számára 1996-tól a hegyaljai tölgysek felújításának levezénylése.

Igazi tudományos értékű szakmai munkája: a *Fokozottan védett Háromhuta er-*

dők kezelése című tanulmánya, majd a leírtak megvalósítása Hegyalján.

1983-tól többször részesült „Kiváló dolgozó” kitüntetésben, valamint egyéb erkölcsi elismerésekben.

Az Országos Erdészeti Egyesület Sárospataki Helyi Csoportjának 1967-től volt tagja, 1998 és 2006 között elnökségi tagként funkcionált.

Első számú vezetőként, helyettesként is mindig higgadt, megfontolt volt, ebből következően mind felettesei, mind beosztottai és kollégái valamennyien tisztelték. Magánélete tragikumait, első felesége elvesztését, valamint balesetét is békével viselte, mindig újra tudott kezdeni, újra fel tudta építeni magát. Éppen szerény életvitelével, mások munkájának megbecsülésével, segítőkészségével emelkedett sokak fölé.

Igazi erdész volt, a legnehezebb években is hű maradt a zempléni-hegységi erdész-mentalitáshoz, az erdészbarátsághoz, a zempléni erdőkhöz.

Ez őszinte tiszteletből fakadó szavak világosítják most szerető családjá minden tagját, gyermekei legyenek büszkék édesapjuk hagyatékára, hűséges feleségének pedig hozzanak lelki megnyugvást, közös munkájuk továbbvitelét.

„En erdőm, drága tájam, hol csönd és béke vár,

Most tette, harcra szántan, bíz mennek kéne már,

De vissza-vissza térek, lombodnak árnya hív:

Ó jöjj, itt más az élet, itt más, új a szív.”

Kedves Laci!

Erdész-kollégáid, barátaid nevében őszinte tisztelettel, a költő szavaival búcsúzzunk Tőled utolsó utad előtt, találj meg ugyanazt a békét odafönt, amelyben mindig is éltél. Isten Veled!

Fehér István

Simon László (1942–2018)

Simon László gyökerei Mezőtúrra nyúlnak vissza. A család elmondása alapján mindig büszke volt arra, hogy nagycsaládból származik. Szakmai pályafutása a középfokú tanulmányokkal indult a

soproni erdészeti technikumban, majd az Erdészeti és Faipari Egyetem hallgatója volt.

Egyetemi tanulmányait követően többéves gyakorlati tapasztalatot szerzett az erdészeti ágazat termelési területein, majd több évtizeden keresztül segítette, szolgálta a szakképzést.

1971-ben – a néhány évvel korábban megalakult – ágazati szakképzési központban, az akkori Mezőgazdasági és Élelmiszerügyi Minisztérium háttérintézményébe, a MÉM Szakoktatási Felügyelőségére került. Az erdészeti középfokú szakképzés szakmai fejlesztését irányította, szervezte, koordinálta a szakmai dokumentációk, tantervek, segédanyagok, útmutatók, bemutató

eszközök készítését és szakmai szakfeladati feladatokat látott el.

Néhány évvel később áthelyezték a minisztérium Erdészeti Főosztályára, ahol szintén a szakképzés, az erdészeti oktatás különböző szintjeinek fejlesztési feladatait segítette. Emellett sokat foglalkozott a környezetvédelemmel, az erdészeti dolgozók továbbképzésével, a magasabb műszaki felkészültséget igénylő gépesítés megvalósításához szükséges képesítési rendszer kidolgozásával, a munkabiztonság, a fiatalok és a munkások egészségügyi problémáival, a gépkezelőkre vonatkozó szabályozás kialakításával.

Tevékeny szerepet vállalt a középfokú erdészeti-vadgazdálkodási oktatás bővítésében, szakmai-tárgyi feltételeinek fejlesztésében, az ország több iskolájának és elsősorban Észak-Magyarországi munkaerő-szakképzésének kialakításában.

Ezen belül külön ki kell emelni a mátrafüredi szakképző intézmény létrehozását: a korábban több székhelyen, nehéz körülmények között működő intézmények helyett korszerű, új erdészeti képzőbázis megteremtését segítette.

1989. szeptember 1-jétől 2004. augusztus 31-ig állt a mai FM ASZK, Mátra Erdészeti, Mezőgazdasági és Vadgazdálkodási Szakképző iskola élén. A tizenöt évnyi felelősséget, lelkiismeretes munka eredménye mai napig fennmaradt iskolánkban, igen sokan nagy tisztelettel beszélnek az egykori vezetőről.

1986-ban az egeri Dobó István Gimnáziumból áttelepített erdészeti szakközépiskola Alsó-Mátrafüreden, az egykori Bene-lapson kezdte meg működését. Az újonnan kialakított épületkomplexum köré megtervezte és megvalósította azt a gyönyörű természeti környezetet, amire minden idelátogató felfigyel, és amire nagyon büszkék lehetünk. Nevéhez köthető a parkban található istentiszteleti hely, középen a magyar koronával, a lőtér, a vadaspark, a kálvária kialakítása.

1990-ben kezdeményezésére intézményünk felvette Vadas Jenő nevét. Ugyanekkor a képzési profil is bővült az erdőgazdasági gépész érettség adó szakmunkásképzéssel, majd 1994-ben a dísznövénykertész, 1997-ben a vadász-vadtenyésztő képzésekkel.

Szigorú, következetes, az iskola iránt elkötelezett ember volt. Nem sajnálta az időt, de szabad idejét sem a megálmodott tervek megvalósítására. Mindent megtett azért, hogy intézménye a magyar középfokú erdészeti képzés fellegvára legyen.

Közben kiváló menedzserként jó kapcsolatot ápolott az Észak-magyarországi Régió erdészeteivel, különösen az Egererdővel, amely már akkor is a gyakorlati képzés legfontosabb bázisa volt. Azt, hogy az iskola a mai napig ismertségnek és elismertségnek örvend, nagymértékben köszönhető.

Nemcsak erdőmérnök, de nagyszerű pedagógus is volt. Diákjait az erdő és vadak iránti tiszteletre és elkötelezettségre nevelte. A tanulók külföldi gyakorlati lehetőségeinek biztosítása érdekében létrehozta a Vadas Jenő Alapítványt.

Nevéhez köthető az idén huszadik alkalommal megrendezett Erdész- és Vadászbal, amely mára a megye egyik legrangosabb rendezvénye lett.

Kedves Igazgató Úr! Ezen a jubileumi bálon éjfélkor, ahogyan ezt két évtizeddel ezelőtt megálmodta, világított iskolánk gyönyörű téli parkjában a tűz fénye, a fűgönyök az aulában szétnyíltak, és elénekeltek tiszteletre az erdész- és a vadászhimnusz. Nyugodjál békében!

Karnis Pálné

**Kapronczai Józsefné
született Podhorányi Márta
(1945–2018)**

Egykori kollégái, munkatársai Kaproncziné, született Podhorányi Mártikát, az erdészt, az erdőmérnököt búcsúztatják.

Mártikának hívtuk... Kedvessége, szerénysége és segítőkészsége okán... Így, becézve... Mindig...

Podhorányi Márta Diósgyőrben született 1945-ben. Édesapja és nagyapja is az erdőgazdaság által üzemeltetett Lillafüredi Állami Erdei Vasútnál dolgozott. A természet, a fák, a növények szeretete mellett talán ez is közrejátszott abban, hogy az erdész szakmát választotta hivatásul akkor, amikor még nagyon kevés hölgy járt az erdőmérnöki karra.

Sopronban, az Erdészeti és Faipari Egyetemen végzett 1968-ban okleveles erdőmérnökként.

Tudását kamatoztatni is szűkebb hazájába jött vissza. Az egyetem elvégzése után az akkor még Keletbükki Állami Erdőgazdaság Parasznyai Erdészeténél gyakornokoskodott, majd Miskolcon az erdőgazdasági központban fahasználati előadó lett.

1970-ben követve debreceni származású, szintén erdőmérnök férjét a Felsőtisza Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaságnál helyezkedett el Nyíregyházán. Termőhelyfeltárásokat végzett és fásítási terveket készített.

A hegyek azonban rövid időn belül visszahívták szülőföldjére, a Bükk hegység lábához. 1973-tól már újra az – akkor éppen a Borsodi Erdő és Fafeldolgozó Gazdaság névre hallgató – erdőgazdaság Lillafüredi Erdészeténél volt erdőművelési műszaki vezető 1980-ig.

Rövid, kétéves kitérőt tett a faiparban is, amikor férjét követte Sárospatakra.

1982-től egészen nyugdíjba vonulásáig Miskolcon az Északerdő Zrt. központjában a mag- és csemetetermelés, valamint a közjóléti ágazat irányítója volt.

32 éves szakmai pályafutásának döntő részét, 27 évet az Északerdő Zrt.-nél, illetve annak jogelődjeinél töltötte. Szolgált a bükki, zempléni erdőket, nevelte a csemetéket, amiből az új erdők sarjadhattak.

Munkájának elismeréseként többször kapott kiváló dolgozó kiutaltatást. Eredményes fásítási munkáját 1987-ben dicséző oklevéllel jutalmazták.

Erdész hivatását nem csak a munkában teljesítette ki. Az Országos Erdészeti Egyesületben is sokat dolgozott a szakma megbecsüléséért, az erdészek elismeréséért. Az egyesületnek 1970 óta volt tagja, 15 éven keresztül a Miskolci Helyi Csoport vezetésében is tevékenykedett.

Egyesületi munkája elismeréseként 2000-ben Elismerő Oklevélben részesült.

Nyugdíjas korában is mindig figyelemmel kísérte volt munkahelyét. A régi munkatársakkal kapcsolatban maradt, programokat szerveztek együtt, hímzőkört alakított. Precíz kezével szép kézimunkákat készített, melyekkel közösségi helyiségeket, templomokat díszítettek.

Az erdő, a természet szeretete végigkísérte élete során. Mindig a növényeket, a virágokat és azok fejlődését figyelte. Végtelesen jó lelkű, empátikus volt és olyan szerény, mint egy kedves kis virág.

Idén szeptember 11-én vehette volna át aranydiplomáját, de sajnos az egyetemi ényitóra már nem tudott elmenni betegsége miatt.

Korán, nagyon korán távozott el közülünk. Vidám, csilingelő nevetését nem hallhatjuk már, de emlékeink között megőriztük.

Szeretett szülőföldjén, a Bükk hegység erdeinek tövében, Diósgyőrben vettünk végső búcsút a kollégától, a baráttól, az arany okleveles erdőmérnőktől, az Északerdő Zrt. 27 évig volt dolgozójától, az Országos Erdészeti Egyesület 48 évig volt tagjától.

Bak Julianna

Menhirek a Hotyka-patak völgyében

Az emberiség a megalitikus kultúrák időszaka óta előszeretettel nyúl a föld mélyében született vaskos, tömör, masszív természetes kőzetanyagokhoz, ha igazán időtálló, igazán maradandó szakrális, művészeti vagy kulturális alkotást kíván állítani. Főleg, ha ezt a szabad természetben teszi!

A kő az emberi élethez képest, az ember által átlátható, felfogható időléptékben valóban örökkévalónak tűnhet, pedig tudjuk jól, hogy egész hegységek, vagy akár teljes kontinensek is eltűntek már a földtörténet folytonosan átalakuló forgószínpadán.

Mégis a tapintásuk, a keménységük, a látványuk, az időjárás elemeivel szemben tanúsított dacos kitartásuk szinte időtlenné teszi a kőzeteket.

Nem véletlen hát, hogy már az újkőkorszakban is hatalmas méretű magányos tömbköveket, akár több száz tonnás kőoszlopokat állított fel a korszak embere, melyeket kelta eredetű szóval *menhireknek* nevezünk. A kifejezés *magányos követ* jelent magyarul, s legtöbbször valamilyen kultikus céllal, az ősök lelkének szimbólumaként meredtek az ég felé.

Hogy a kőtömbök állításának mélyen gyökerező kultusza mennyire velünk élő múlt még ma is, annak szép szakmakulturális példája a Zempléni-hegység déli felében, a Makkoshotykától észak felé vágódó Hotyka-patak völgyében – vagy régi nevén a Mély-völgyben – létrehozott erdész emlékmű.

Kifejezetten sejtelmes időben, borús-ködös-párás novemberi időjárásban jártam a festői szépségű, csendes patak völgyben, ahol a falutól már jó néhány kilométerre a ködből egyszer csak markáns, faragott kőtömbök emelkedtek ki, mint az egykori kelta menhirek mai hírnekei.

Az igazán látványos emlékmű összesen négy, félkörben felállított kőtömbből áll, melyek a feliratok tanúsága szerint a makkoshotykai erdők hű szolgálóinak állítanak emléket.

Szó szerint az erdő szolgálóinak, hiszen a négy obeliszken több mint 150 név sorakozik, a nevek mellett a beosztásuk és a szolgálati idejük van bevésvé. Többségükben egyszeri erdei munkások, egykori erdőőrök, vadőrök, akik emlékeztet igen ritkán szokták ilyen impozáns formában az utókorra hagyományozni.

A nagy részük egyszerű közkatona volt az erdei munkát végzők névtelen seregében, akik a két kezük erejét és a szakmájuk tapasztalatát adták évtizedeken át a zempléni erdők szolgálatában.

Az első hotykai menhírt 1967-ben állították fel a makkoshotykai Potácsfenyves mellett, ez volt országosan az első ilyen céllal létrehozott erdész emlékmű. Majd 1975-ben, 1985-ben és legutóbb 2012-ben emelkedtek fel rakott kőtalapzatukra a 4-5 méteres újabb kőtömbök.

Az emlékmű állításának kezdeményezője a zempléni erdészek által emberileg és szakmailag is nagyra tartott egykori sárospataki erdészvezető, erdészeti igazgató, *Koronky István* erdőmérnök volt, aki később a zempléni erdőkben munka közben elhunyt erdei munkások emlékét is kutatta és a balesetek helyszínein erdész emlékhelyeket létesített. Az emlékmű mellett szép pihenőhelyet is kialakítottak, amely kedvelt kirándulóhely a közeli Sárospatakról is.

S reméljük a nevek felvétele nem akad el 2012-nél, hiszen sajnos azóta is hunytak el neves zempléni erdész kollégák, akik a hotykai erdőket szolgálták egész életük alatt. Így talán a közeljövőben a legendás helyi erdész, a 2015-ben eltávozott hotykai Nagy Gyuri bácsi nevét is olvashatjuk majd a felesége 2011-ben megörökített neve alatt.

Szöveg és kép: **Nagy László**

A jövő gazdaságának alapja a biomassza hatékony hasznosítása

BIOEAST konferenciát rendeztek
Budapest

A biomassza alapú gazdálkodás lehet az agrárium átalakulásának motorja – fogalmazott a mezőgazdaságért felelős államtitkár a BIOEAST-kezdeményezés keretei között megrendezett *A biomassza alapú gazdaság a nemzeti politikák látókörében* című konferencián, Budapesten. *Feldman Zsolt* hozzátette, a gazdálkodás ezen módja innovatív megoldásokat és új perspektívákat kínál a jövő sürgető kérdéseire. Az államtitkár előadásában beszélt arról is, hogy Közép-Kelet-Európa kiterjedt mezőgazdasági, erdőgazdálkodási és halászati tevékenységének köszönhetően biomasszában alapvetően gazdag, mégis jelentős fel nem használt vagy alulhasznosított biomassza-kapacitással rendelkezik, legyen szó élelmiszer, takarmány, ipari alapanyag, bioüzemanyag vagy energiahasznosítási irányról. Csak Magyarországon a teljes biomassza-készlet 350-360 millió tonnára becsülhető, évente közel 60 millió tonna növénytermesztési és állattenyésztési fő- és melléktermék és mintegy 9 millió tonna újratermelődő biomassza keletkezik az erdőkben, melyet csak részlegesen hasznosítunk.

Forrás: **AM Sajtóiroda**

https://www.oee.hu/hirek/agazati-szakmai/jovo_gazdasag_alapja_biomassza

Wolfgang Kessler agrárkutatási díj két fiatal szakembernek

A díj idei témája az erdészettudomány szakterülete volt

A Német-Magyar Társaság az MTA Agrártudományok Osztályával közösen alapította meg a Wolfgang Kessler kutatási díjat azzal a céllal, hogy az agrár- és élelmiszer-tudományok területén MSc- és PhD-kategóriában minden évben elismerje egy-egy fiatal magyar szakember kutatómunkáját. Az immár 13. alkalommal megrendezett díjátadóra *Lelley János*, az MTA külső tagja, a Német-Magyar Társaság alelnöke, *Németh Tamás* osztályelnök és *Hegedűs Attila*, az MTA doktora részvételével 2018. október 10-én került sor. Köszöntőikben kiemelték, a díjat különösen értékesnek tekintik a két ország együttműködésében. Az MSc-kategória nyertese idén *Gombási Mónika* (okleveles erdőmérnök, a Soproni Egyetem Erdőmérnöki Karán 2018-ban végzett) *A talaj vízháztartásának és új nyárfaklonok biomassza-produkciójának vizsgálata* című pályázatával, a PhD-kategóriáé *Molnár Zsolt*, pályázatának címe: *A végmegmunkált természetes faanyagok felületi stabilitása nedvesítéskor*. A díjazottak 1000 euró pénzjutalomban részesültek.

Forrás: **MTA**

https://www.oee.hu/hirek/agazati-szakmai/wolfgang_kessler_agrarkutatasi_dij_erdogazdasag

Új adatbázis segíti a jogszerűtlen tűzifahirdetések ellenőrzését a NÉBIH honlapján

Elérhetőek az illegális tűzifa-kereskedők A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (NÉBIH) a jövőben is folytatja az internetes tűzifahirdetések ellenőrzését. A hivatal honlapján működésbe helyezett, új adatbázis immár rendszerezetten rögzíti a jogszerűtlenül feladott hirdetések adatait. Az adatok bárki számára ingyenesen hozzáférhetőek és a logikus keresőmezők segítségével könnyen, gyorsan, célirányosan elérhetőek. A NÉBIH az információk közzététele során kiemelt figyelmet fordít a személyes adatok védelmére, indokolt esetben az adatok törlésére vagy módosítására is lehetőséget nyújt. Az internetes hirdetések ellenőrzése során rendszeresen bebizonyosodik, hogy az illegális faanyag-kereskedelmet folytató személyek álnévvel, illetve kitalált EUTR technikai azonosítóval adják fel hirdetéseiket.

Forrás: **NÉBIH EI**

https://www.oee.hu/hirek/agazati-szakmai/jogszerűtlen_tuzifa_ellenorzes_nebih

Hirdessen az Erdészeti Lapokban!

HASZNÁLJA TAGSÁGI KÁRTYÁJÁT!

Az Országos Erdészeti Egyesületben fennálló tagságot 2012-től tagsági kártya igazolja. Az OEE-kártya tulajdonosa egyre több kedvezményt vehet igénybe a különböző vásárlási lehetőségektől kezdve a vadászházi szállásokig. Az aktuálisan elérhető kedvezmények listája a **www.oee.hu** oldalon olvasható, évente egy alkalommal az *Erdészeti Lapok* is közli.

Az Egyesület vezetése a kártya használatára biztat minden egyesületi tagot! A kedvezményrendszer igazi értékét, minél szélesebb körű elfogadottságát a rendszeres kártyahasználat alapozza meg. A kártya névre szól, sorszámmal és vonalkóddal van ellátva, az Egyesület titkársága évente érvényesíti. A 2018-ra szóló érvényesítő mátrixokat azok a tagok kapták meg az *Erdészeti Lapokon* keresztül, akik eleget tettek az adott évre vonatkozó tagdíjfizetési kötelezettségüknek.

A kedvezményrendszerről és a tagsági kártyával kapcsolatos bármely kérdésben felvilágosítás kérhető az Egyesület titkárságán (titkarsag@oee.hu, 06 1 201 6293) vagy a helyi csoportok titkárainál.

Partnereink:

Harmonia-VADÁSZBOLTOK

Csendes éj

Ha csendes és biztonságos munkavégzésre vágysz, válaszd a STIHL akkumulátoros fűrészeit, amelyek kialakításuknak köszönhetően zárt térben és zajérzékeny környezetben is használhatóak. Ráadásul ajándéknak is tökéletesek. Mi így szeretjük.

Az ár **2019. február 15-ig** vagy a készlet erejéig érvényes!

STIHL MSA 120 C-BQ
fűrés

AK 20 akkuval
és AL 101 töltővel szettben

99 900 Ft

ANDREAS STIHL KFT.
2051 Biatorbágy-Budapark, Paul Hartmann u. 4.
Telefon: (+36-23) 418-054
Akciós termékek: stihlnemzedek.hu
Általános információk: stihl.hu

STIHL®